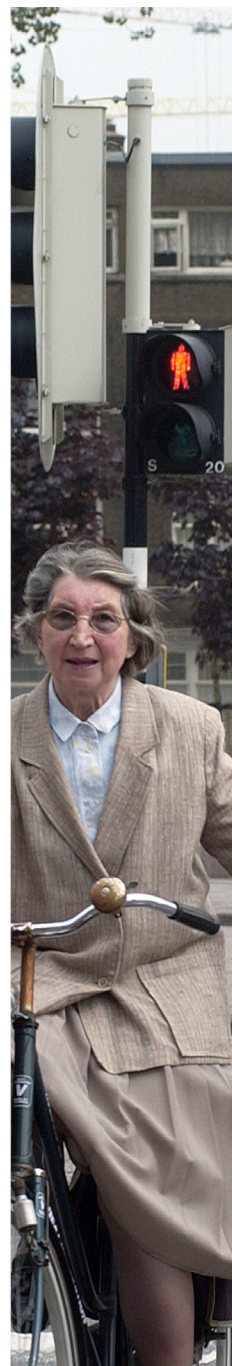
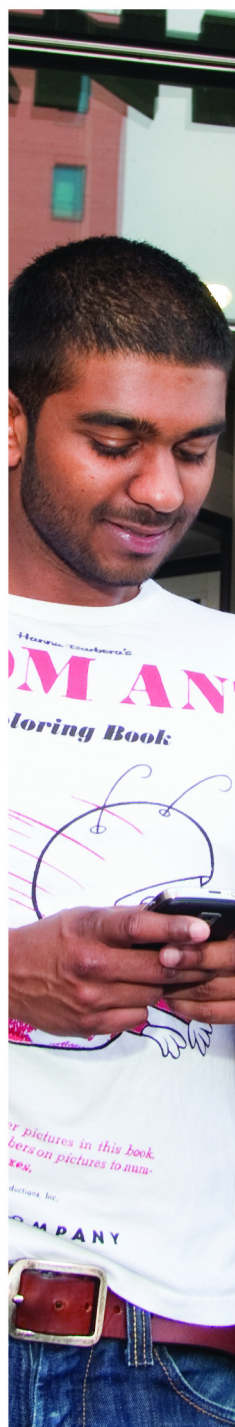

Monitor Lage Inkomens Rotterdam

De doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid

Onderzoek en Business Intelligence

Monitor Lage Inkomens Rotterdam

**De doelgroep van het Rotterdamse
armoedebeleid**

Maart 2013

Frans Moors
Paul de Graaf

© 2013 Rotterdamse Service Organisatie
Onderzoek & Business Intelligence, Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Inkomensverdeling in Rotterdam	7
3	Omvang en opbouw van de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid	13
3.1	Bron van inkomsten	17
3.2	Gezinstype	23
3.3	Geslacht	26
3.4	Kinderen	29
3.5	Leeftijd	31
3.6	Herkomst	35
3.7	Buurt en deelgemeente	39

1 Inleiding

In deze Monitor Lage Inkomens wordt de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid beschreven. Vanaf 1 januari 2012 is de inkomensgrens van het gemeentelijke armoedebeleid teruggebracht van 120% van het wettelijk minimumloon (WML) naar 110% van het wettelijk sociaal minimum (WMS). Voor Rotterdam betekent dit dat de doelgroep van het armoedebeleid naar schatting met rond de 15.000 huishoudens is afgenomen, en nu rond de 52.000 huishoudens bedraagt. In dit rapport wordt deze groep huishoudens beschreven op basis van de meest recente CBS-cijfers, afkomstig van het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)¹. Deze worden vergeleken met de jaarlijkse cijfers vanaf 2005, zodat de ontwikkelingen binnen de doelgroep over een periode van vijf jaar in beeld worden gebracht.

Bij de cijfers van het CBS moet worden opgemerkt dat het om aantallen *particuliere huishoudens* met het hele jaar inkomen, exclusief studentenhuishoudens gaat. Huishoudens van mensen in tehuizen en inrichtingen, huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens van studenten met slechts studiefinanciering als inkomen zijn dus buiten beschouwing gebleven. Daarnaast dient er op te worden gewezen dat de inkomens in deze monitor inkomens over het totale jaar zijn. Dat betekent dat als op *enig peilmoment* het aantal huishoudens met een minimuminkomen zou worden gemeten, dit aantal hoger zou zijn door de toevoeging van huishoudens die gedurende het jaar op het minimum terechtkwamen, juist een hoger inkomen zijn gaan verdienen of die om andere redenen maar tijdelijk op het minimum waren geraakt. De kenmerken van de groep huishoudens met een minimuminkomen worden voor ieder onderwerp vergeleken met die van de groep huishoudens met een inkomen boven 110% WMS. Daarmee krijgen de specifieke kenmerken van de minimahuishoudens wat meer perspectief. In de navolgende paragrafen komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- de omvang van de doelgroep en de ontwikkeling daarin;
- de bron van inkomsten;
- gezinsvorm;
- geslacht van het gezinshoofd;
- aantal thuiswonende kinderen;
- leeftijd van het gezinshoofd;
- buurt en deelgemeente.

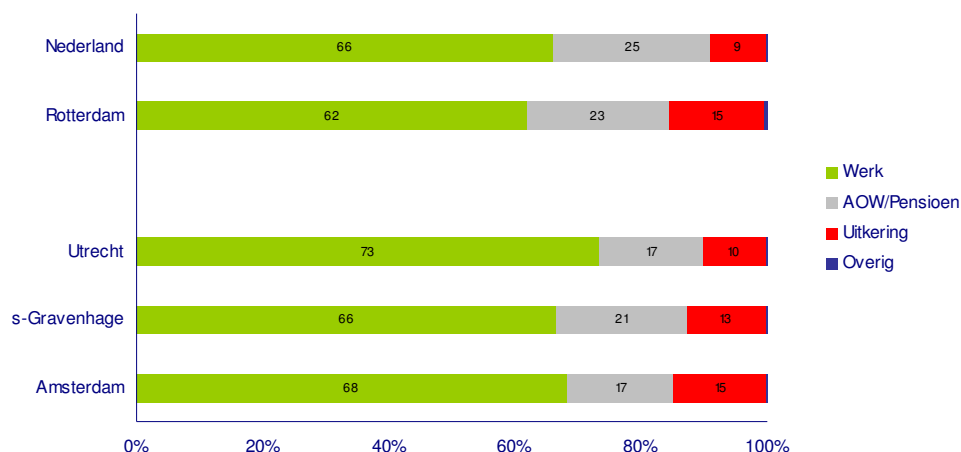
¹ De meeste cijfers betreffen het jaar 2009; de cijfers in de tabellen 3.1 en 3.2 betreffen onlangs vrijgekomen cijfers over het jaar 2010

In de verschillende paragrafen worden deze kenmerken, voor zover mogelijk, met elkaar in verband gebracht en verder uitgediept.

2 Inkomensverdeling in Rotterdam

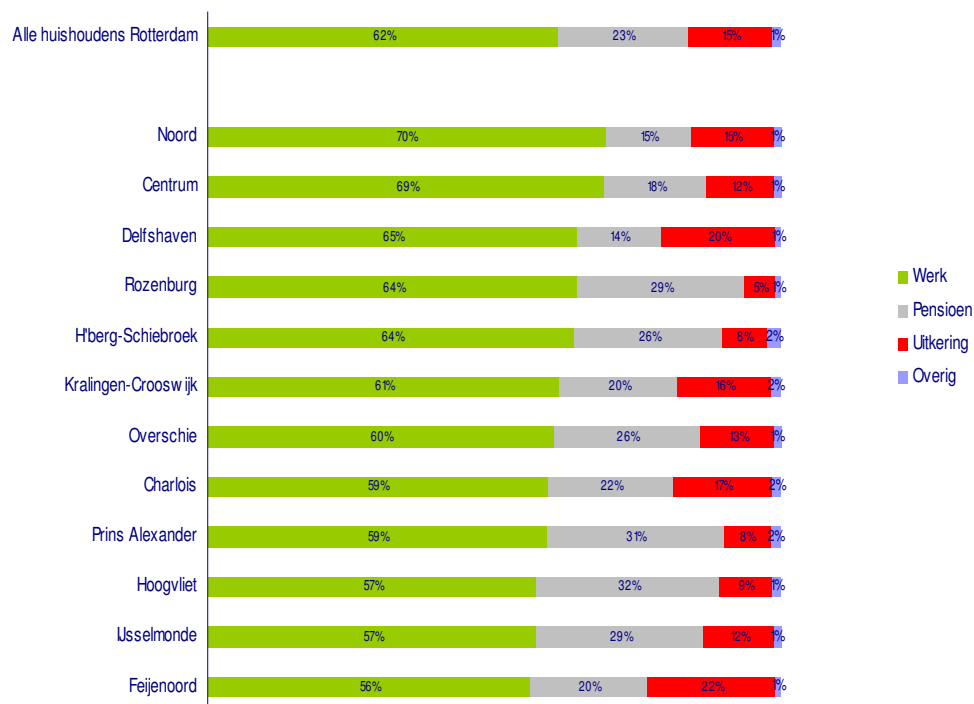
Voordat wordt ingegaan op de doelgroep van het armoedebelief, wordt in deze paragraaf eerst aandacht besteed aan de inkomensverdeling van alle Rotterdamse huishoudens. In de navolgende figuur staan allereerst de inkomstenbronnen van alle Rotterdamse huishoudens in 2009 in vier categorieën. De verdeling wordt vergeleken met de andere G4-gemeenten en heel Nederland.

Figuur 2.1 Huishoudens naar bron van inkomen in 2009 (4 categorieën) in Rotterdam, de andere G4-steden en in Nederland (%)

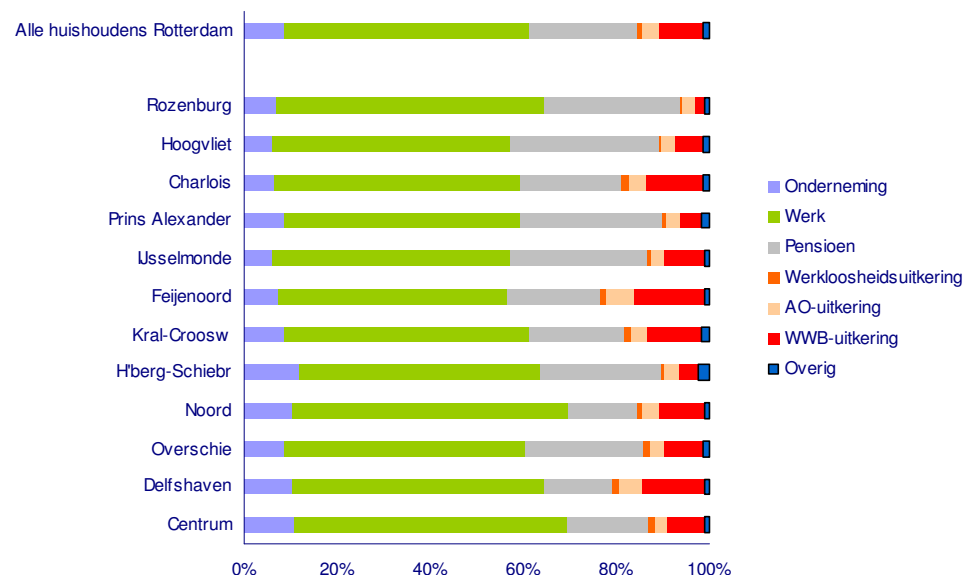
Rotterdam heeft in vergelijking met de andere grote steden het kleinste aandeel huishoudens met een inkomen uit betaald werk. Dit komt niet zozeer door het grote aandeel uitkeringsgerechtigden (dit is gelijk aan Amsterdam en vergelijkbaar met Den Haag), maar vooral door het grote aandeel pensioengerechtigden. Hoewel Rotterdam altijd als 'jonge stad' wordt gezien, heeft zij een relatief groot aandeel gepensioneerden onder haar inwoners. In de navolgende figuur wordt de verdeling in Rotterdam per deelgemeente weergegeven.

Figuur 2.2 Huishoudens in Rotterdam naar bron van inkomen in 2009 (4 categorieën)

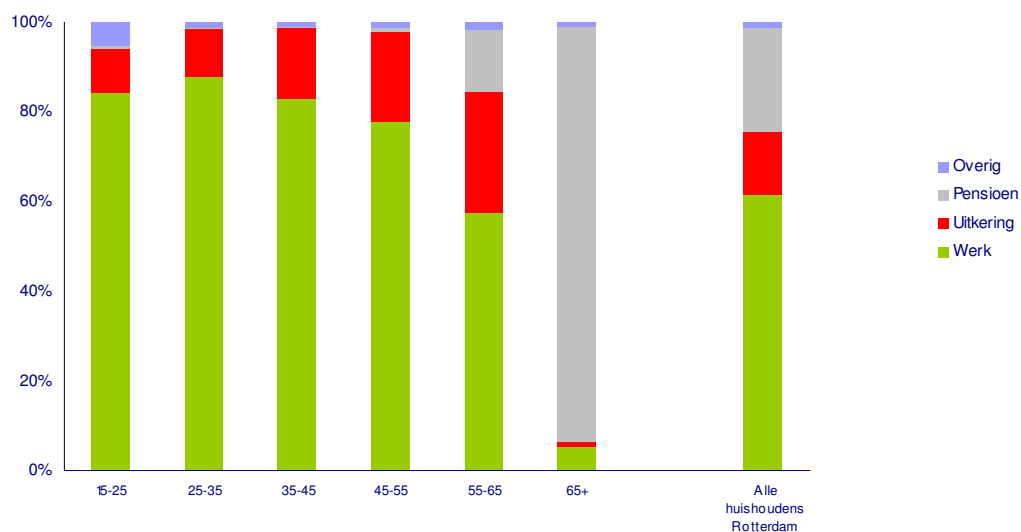
Onderin de figuur is te zien dat Hoogvliet, IJsselmonde en Feijenoord het laagste aandeel werkenden hebben. In Hoogvliet en IJsselmonde is dit vooral te verklaren door de bovengemiddelde vergrijzing –zoals ook in Prins Alexander-, terwijl dit in Feijenoord vooral kan worden verklaard door het hoge aandeel uitkeringsafhankelijken. Noord, Centrum en Delfshaven zijn de ‘jongste’ deelgemeenten, en daarmee is er ook een bovengemiddeld aandeel werkenden. Delfshaven paart dit echter aan een relatief groot aandeel uitkeringsgerechtigden. In de onderstaande grafiek zijn de inkomenscategorieën verder uitgewerkt.

Figuur 2.3 Huishoudens in Rotterdam naar bron van inkomen in 2009 (7 categorieën)

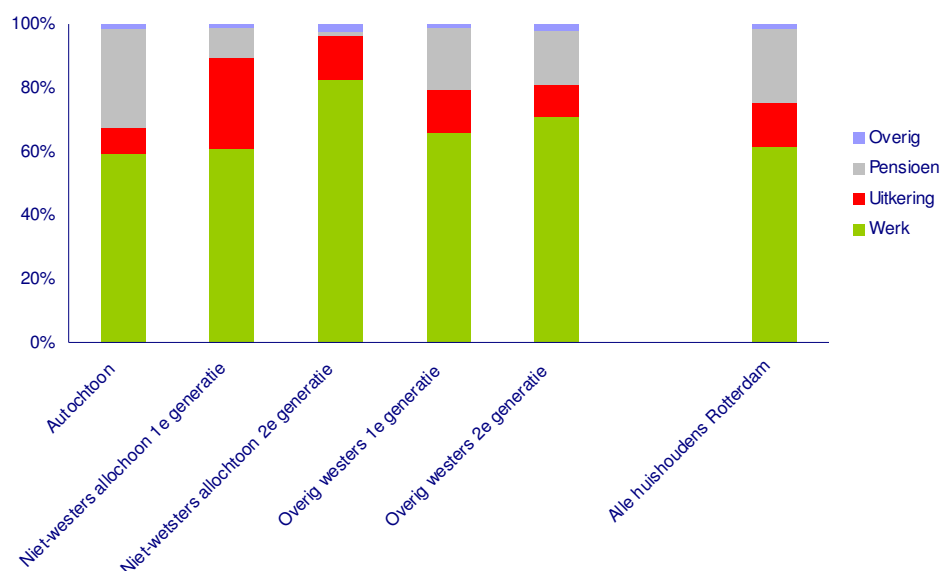
Als we de verdeling in vier categorieën bekijken over de verschillende leeftijdsklassen, ontstaat het beeld zoals weergegeven in figuur 2.4. In de leeftijdsklassen van 15 tot 35 jaar is het aantal werkenden of studerenden relatief hoog, en het aantal uitkeringsafhankelijken klein. Al vanaf 35 jaar begint het aandeel uitkeringen toe te nemen, waardoor het aandeel actieven vanaf 45 jaar onder de 80% zakt. Door het toenemend aandeel gepensioneerden vanaf 55 jaar zakt dit aandeel onder de 60%.

Figuur 2.4 Huishoudens in Rotterdam naar bron van inkomen en leeftijdsklasse in 2009

De verdeling van de soorten inkomen verschillen nogal als we de herkomst van het gezinshoofd in ogenschouw nemen. De autochtonen en de allochtonen van de eerste generatie kennen een gelijke verdeling actief/inactief, zij het dat het aandeel uitkeringsgerechtigden onder de inactieven bij de eerste-generatie allochtonen beduidend groter is. Bij de autochtonen maken de gepensioneerden een belangrijk deel van de inactieven uit. Bij de niet-westers allochtonen van de tweede generatie valt de hoge arbeidsparticipatie en de relatief gering uitkeringsafhankelijkheid op.

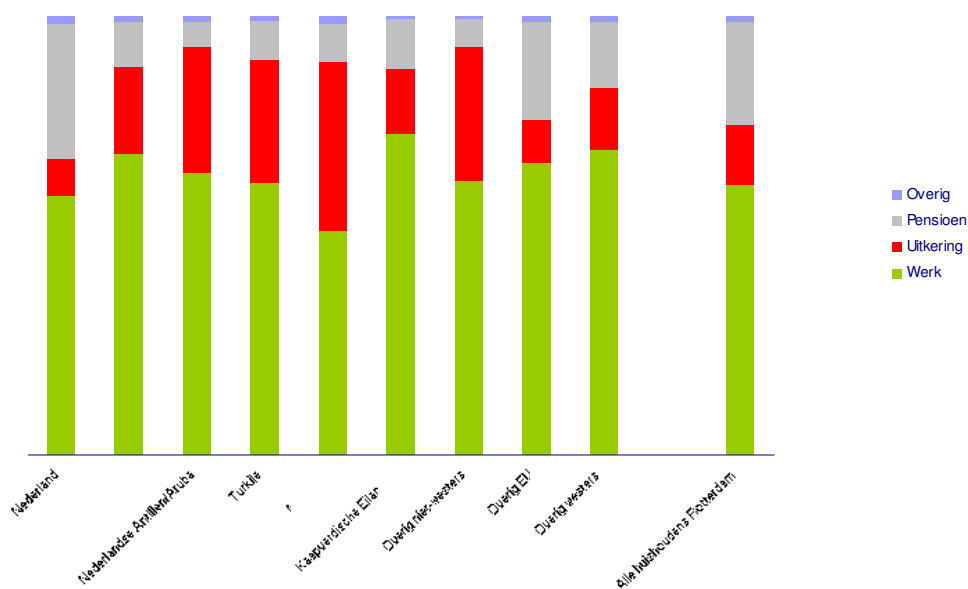
Figuur 2.5 Huishoudens in Rotterdam naar bron van inkomen en herkomst in 2009

Als we de bron van inkomsten vergelijken over het herkomstland van het gezinshoofd, zien we dat door het relatief grote aandeel gepensioneerden onder de oorspronkelijke Nederlanders, het aandeel actieven onder de meeste allochtone groepen groter is. Een uitzondering vormen de Marokkanen: met name door het grote aandeel uitkeringsontvangers is de inactiviteit onder deze groep relatief hoog. De uitkeringsafhankelijkheid onder Rotterdammers van Surinaamse, Antilliaanse, Turkse en overig niet-westere origine ligt hoger dan gemiddeld. Eén en ander staat weergegeven in de navolgende grafiek.

Figuur 2.6

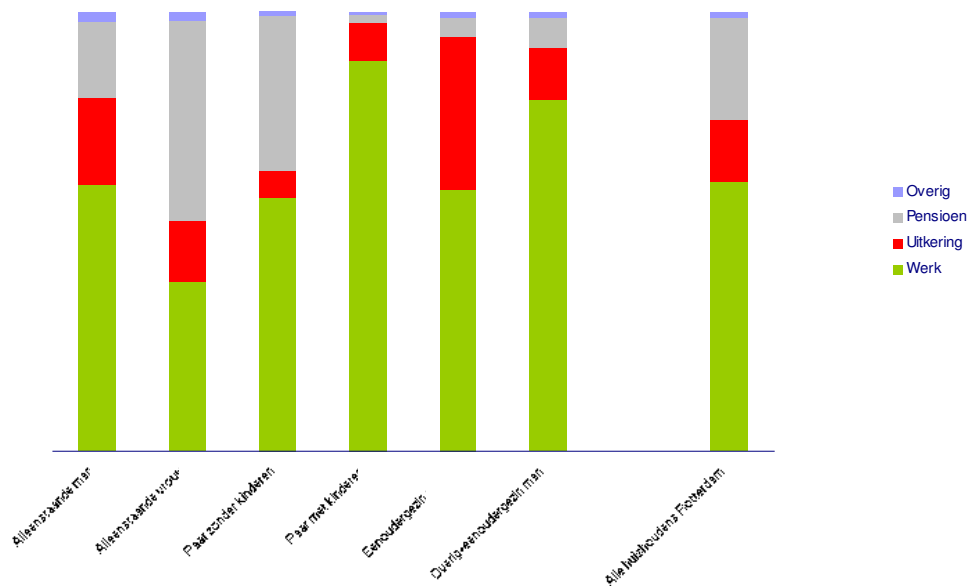
Huishoudens in Rotterdam naar bron van inkomen en land van herkomst in 2009

Tenslotte geven we in figuur 2.6 een overzicht van de belangrijkste bron van inkomsten naar huishoudenstype. Daarin is te zien dat het aandeel uitkeringsafhankelijken bovengemiddeld groot is onder alleenstaande moeders en alleenstaande mannen. Onder alleenstaande vrouwen en kinderloze paren zien we een relatief groot aandeel gepensioneerden. Het aandeel actieven is relatief groot onder paren met kinderen en de groep 'overig'; voor het belangrijkste deel studenten.

Figuur 2.6

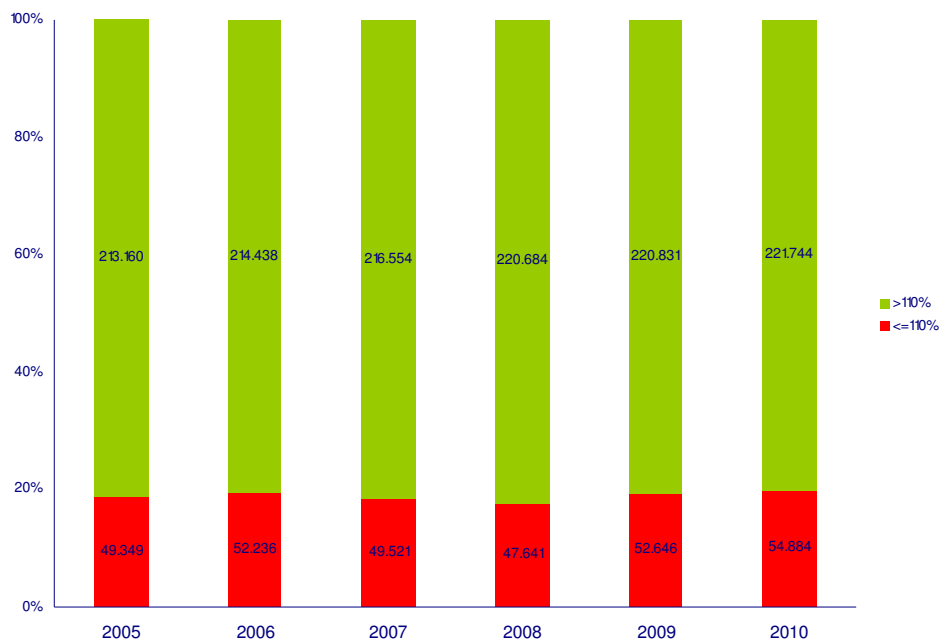
Huishoudens in Rotterdam naar bron van inkomen en huishoudenstype in 2009

3 Omvang en opbouw van de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid

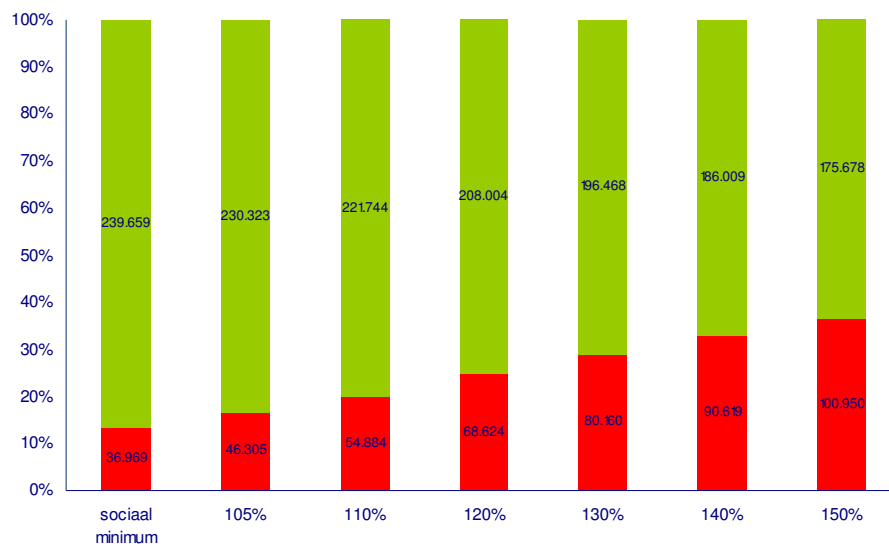
Het Rotterdamse armoedebeleid richtte zich in de periode 2005-2012 op huishoudens met een inkomen dat tot 120% van het wettelijk minimumloon (WML). Op basis van de meest recente cijfers (2010) gaat het in Rotterdam om ruim 68.000 huishoudens met een dergelijk inkomen. Dat is rond een kwart van alle Rotterdamse huishoudens. Door het terugbrengen van de inkomensgrens van het lokale armoedebeleid daalde het aantal huishoudens binnen de doelgroep rond de 55.000 huishoudens. Dat is rond een vijfde van alle Rotterdamse huishoudens. In figuur 3.1 is te zien dat de omvang van de huidige doelgroep in de periode 2008-2010 met ruim 6.000 huishoudens is toegenomen. Dit terwijl in de periode 2007-2008 nog sprake was van een daling. In de periode 2008-2010 steeg het percentage huishoudens met een laag inkomen met 2 procentpunt van 17,8 naar 19,8%. Over de langere termijn bezien bevindt zich het aantal huishoudens met een laag inkomen op het hoogste niveau sinds 2005; ten opzichte van dat jaar steeg het percentage met een één procentpunt. In de onderstaande tabel staat deze ontwikkeling verbeeld.

Figuur 3.1 Aantal huishoudens in Rotterdam met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven (2005-2010)

In de onderstaande figuur staat weergegeven hoeveel Rotterdamse huishoudens een inkomen hebben in het bereik van 101 tot 150% van het wettelijk sociaal minimum.

Figuur 3.2 Aantal huishoudens in Rotterdam met een inkomen van 101% tot 150% WML (2010)

Rond 37.000 huishoudens hebben een inkomen tot iets boven het sociaal minimum. Dat is rond de 70% van alle huishoudens in de doelgroep, en 13% van alle Rotterdamse huishoudens. Iedere klasse daarboven stijgt het aantal huishoudens met rond de 10.000. Rond de 110.000 huishoudens hebben een inkomen tot 150% WMS. Dat is ruim een derde van alle Rotterdamse huishoudens. Om een beeld te geven welke jaarinkomsten bij de verschillende percentages horen, staat in de onderstaande tabel het netto jaarinkomen per inkomensklasse in 2010. De bedragen zijn afgerond naar tientallen. Ze zijn gebaseerd op de bijstandsnormen per huishoudenstype waarin alle leden van het huishouden tussen de 21 en 65 jaar oud zijn.

Tabel 3.1 Netto jaarbedragen 100%-150% van het sociaal minimum (bijstandsnorm) in 2010

	100%	110%	120%	130%	140%	150%
Alleenstaand	€ 10.912	€ 12.003	€ 13.094	€ 14.186	€ 15.277	€ 16.368
Alleenstaand ouder	€ 14.030	€ 15.433	€ 16.836	€ 18.239	€ 19.642	€ 21.045
Gehuwd	€ 15.588	€ 17.147	€ 18.706	€ 20.265	€ 21.824	€ 23.383

Tot slot van deze paragraaf presenteren we het aantal huishoudens dat volgens de definitie van het CBS onder de lage-inkomensgrens leeft. Dit is een grens die verschilt per type huishouden, en die al sinds vele jaren wordt gebruikt als een welvaartsvaste armoedegrens. De grens is gebaseerd op de koopkracht van een alleenstaande met een bijstandsuitkering in 1979, en wordt ieder jaar geïndexeerd. In de onderstaande tabel staat een overzicht van het aantal Rotterdamse huishoudens met een inkomen onder de armoedegrens in de periode 2005-2009. Hierbij wordt een vergelijking gemaakt met de aantallen en percentages in de andere G4-gemeenten en het hele land.

Tabel 3.2 Aantal huishoudens onder de lage-inkomensgrens en als percentage van alle huishoudens in Rotterdam, de andere G4-gemeenten en in Nederland (2005-2009)

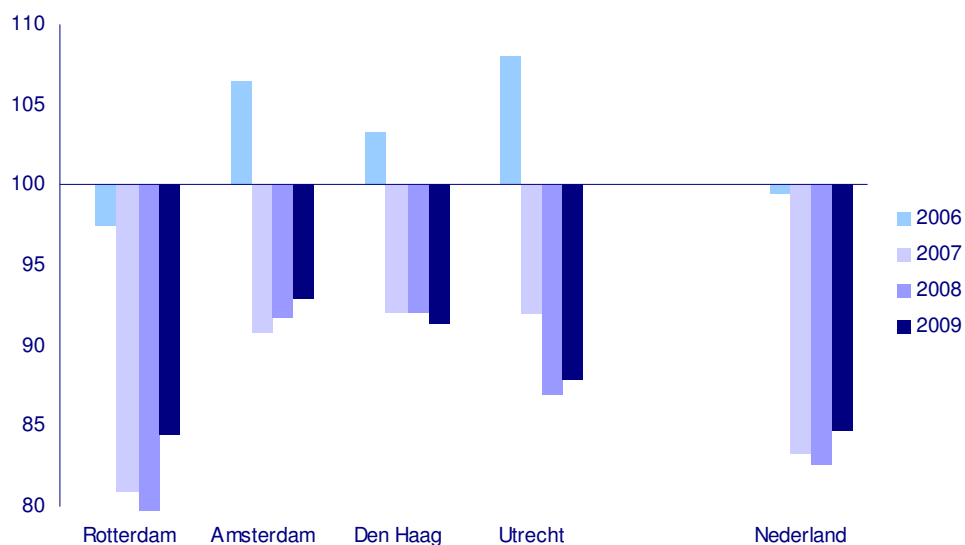
	2009		2008	2007	2006	2005
	Aantal	%	%	%	%	%
Rotterdam	36.620	14%	13%	13%	16%	18%
Amsterdam	52.040	14%	14%	14%	17%	19%
's-Gravenhage	25.880	12%	12%	12%	14%	16%
Utrecht	10.880	9%	9%	9%	10%	13%
Nederland	508.690	7%	7%	7%	9%	10%

Bron: COS, Feitenkaart inkomensgegevens Rotterdam en regio 2009

In Rotterdam leefden in 2009 ruim 36.500 huishoudens beneden de armoedegrens. Dat is 14% van alle huishoudens. Dat betekent dat het aandeel 'arme' huishoudens volgens deze definitie in de periode 2005-2009 met 4 procentpunt is gedaald. Het aandeel huishoudens onder de armoedegrens is in Amsterdam gelijk, en in Den Haag iets lager. Het aandeel in Utrecht komt dicht bij het landelijk gemiddelde, dat 7% bedraagt. In alle vier grote steden is de trend gelijk: in de periode 2005-2007 is er een geleidelijke daling van het aandeel arme huishoudens, terwijl vanaf 2007 het aandeel stabiliseert. Rotterdam is de enige stad waar het aandeel in de periode 2008-2009 weer enigszins toenam.

Kijken we echter naar de ontwikkeling van het *absolute* aantal huishoudens onder de armoedegrens, dan is het beeld anders. In de navolgende grafiek is de ontwikkeling van het aantal huishoudens onder de armoedegrens in de G4 en Nederland geïndexeerd, waarbij 2005 op 100 is gesteld. Dan is te zien dat het aantal huishoudens op de armoedegrens in Rotterdam in de periode 2005-2008 het sterkst daalde, zelfs sterker dan het Nederlandse gemiddelde. Hoewel ten opzichte van 2005 het aantal huishoudens onder de armoedegrens in Rotterdam in 2009 op een laag niveau blijft, is de relatieve stijging ten opzichte van het jaar daarvoor in Rotterdam juist weer het sterkst. Hierbij moet worden aangetekend dat het totaal aantal huishoudens in de andere steden, en met name in Utrecht, in deze periode sterker steeg dan in Rotterdam.

Figuur 3.3 Ontwikkeling van het aantal huishoudens onder de armoedegrens in de G4 en Nederland in de periode 2005-2009 (geïndexeerd: 2005=100)

Helaas beschikken we niet over cijfers vanaf 2009. Wel wordt in het recentelijk verschenen Armoedesignalement van CBS en SCP de landelijke ontwikkeling van het aantal huishoudens onder de lage-inkomensgrens voor de periode 2009-2013 becijferd. Omdat de ontwikkeling in Rotterdam in de periode daarvoor lijkt op de landelijke ontwikkeling, kunnen we deze laatste gebruiken voor een prognose van het aantal Rotterdams huishoudens onder de lage-inkomensgrens in 2012 en 2013. In de navolgende tabel staat de landelijke ontwikkeling weergegeven, alsmede een prognose van de ontwikkeling in Rotterdam over dezelfde periode.

Tabel 3.3 Aantal huishoudens onder de lage-inkomensgrens en als percentage van alle huishoudens in Nederland en in Rotterdam (prognose 2009-2013)

	Nederland			Rotterdam (prognose)	
	Aantal huishoudens onder de lage-inkomensgrens	% alle huishoudens	Index (2009=100)	Aantal huishoudens onder de lage-inkomensgrens	% alle huishoudens
2009	527.000	7,6	100	36.620	13,7
2010	514.000	7,4	98	35.170	13,0
2011	604.000	8,7	115	48.430	17,2
2012	642.000	9,2	122	54.505	17,8
2013	656.000	9,4	124	56.307	18,3

Bron: Armoedesignalement 2012 (Nederland), COS en SWA (Rotterdam)

Volgens het armoedesignalement stijgt het aandeel huishoudens onder de lage-inkomensgrens van 7,6% in 2009 naar 9,4% in 2013. Het aantal huishoudens onder de grens neemt daarmee met bijna een kwart toe. Passen we dit stijgingspercentage toe op Rotterdam, dan stijgt het aantal huishoudens onder de lage-inkomensgrens naar ruim 56.000 in 2013; rond de 18% van alle Rotterdamse huishoudens. Dat ligt op het niveau van het aandeel lage inkomens in 2005 (zie tabel 1.2.2).

3.1 Bron van inkomsten

In de navolgende tabellen staan gegevens over de bron van inkomsten van de Rotterdamse huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en de huishoudens met een bovenminimaal inkomen.² In de toelichting naast de tabellen staan puntsgewijs de belangrijkste bevindingen.

² Het soort inkomen is gebaseerd op het hoogste inkomen gezien over het hele jaar. Een huishouden dat bijvoorbeeld drie maanden werk had, maar de rest van het jaar een bijstandsuitkering, wordt als 'bijstandsuitkering' aangemerkt. Dat is bijvoorbeeld de verklaring voor het feit dat er rond de 2.400 bijstandshuishoudens zijn met een bovenminimaal inkomen.

Tabel 3.1.1 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar bron van inkomsten

	<=110%	>110%	Totaal
Onderneming	3.671	19.591	23.262
Werk	7.558	137.197	144.755
Pensioen	15.031	48.339	63.370
Werkloosheidsuitkering	921	2.267	3.188
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	2.664	7.503	10.167
Bijstandsuitkering	21.605	3.343	24.948
Overig	1.196	2.592	3.788
Alle huishoudens	52.646	220.832	273.478

- Bijna 25.000 huishoudens hebben een WWB-uitkering
- Ruim 20.000 huishoudens hebben een inkomen uit een pensioen
- Rond de 2.000 huishoudens leven van een werkloosheidsuitkering; nog eens ruim 4.000 van een arbeidsongeschiktheidsuitkering
- Ruim 11.000 huishoudens kunnen worden gerekend tot de 'werkende armen': hiervan zijn rond de 3.600 zelfstandig ondernemer

• • • • •

Tabel 3.1.2 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar bron van inkomsten, in procenten

	<=110%	>110%	Totaal
Onderneming	7%	9%	9%
Werk	14%	62%	53%
Pensioen	29%	22%	23%
Werkloosheidsuitkering	2%	1%	1%
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	5%	3%	4%
Bijstandsuitkering	41%	2%	9%
Overig	2%	1%	1%
Alle huishoudens	100%	100%	100%

- Van de huishoudens met een inkomen tot 110% WMS heeft ruim 40% een bijstandsuitkering
- Bijna 30% heeft AOW en/of pensioen
- Rond een vijfde behoort tot de 'werkende armen'; hiervan heeft 7% een inkomen uit eigen onderneming
- 5% heeft een arbeidsongeschiktheidsuitkering; nog eens 2% een werkloosheidsuitkering

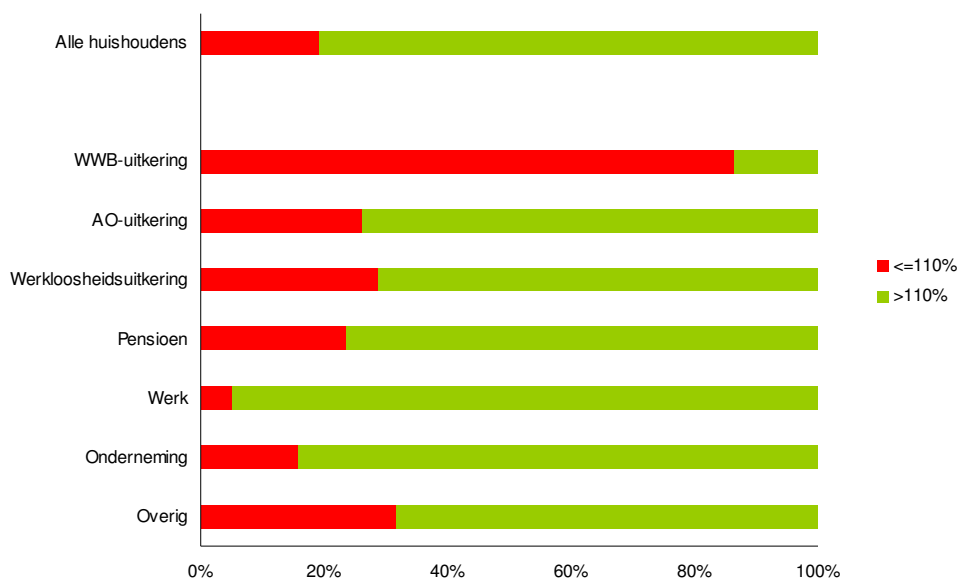
Tabel 3.1.3 Huishoudens met een inkomen tot 110% WML en met een inkomen daarboven, gepercenteerd naar bron van inkomsten

	<=110%	>110%	Totaal
Onderneming	16%	84%	100%
Werk	5%	95%	100%
Pensioen	24%	76%	100%
Werkloosheidsuitkering	29%	71%	100%
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	26%	74%	100%
Bijstandsuitkering	87%	13%	100%
Overig	32%	68%	100%
Alle huishoudens	19%	81%	100%

- Van alle Rotterdamse huishoudens heeft bijna een vijfde een inkomen tot 110% WMS
- Van de huishoudens met een AOW- en/of pensioenuitkering heeft bijna een kwart een laag inkomen
- Van de huishoudens met een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering heeft rond 30% een laag inkomen;
- Van de zelfstandigen heeft ruim 15% een laag inkomen.

Uit de tabellen wordt duidelijk dat ruwweg 40% van de doelgroep van het armoedebeleid een WWB-uitkering als inkomen heeft, rond de 30% is gepensioneerd en rond de 20% heeft betaald werk. De overige 10% heeft een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheids-uitkering. Het betekent dat bijna 80% van de huishoudens met een laag inkomen in Rotterdam geen betaalde baan heeft, en 20% wel. In figuur 3.1.1 is een overzicht te zien van het aandeel minimumhuishoudens in de verschillende sociaaleconomische categorieën.

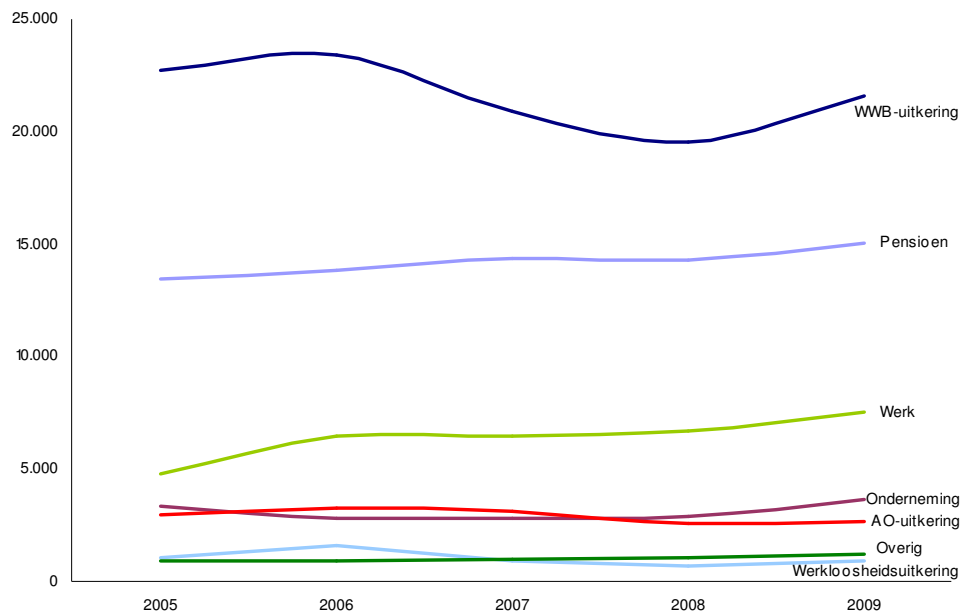
Figuur 3.1.1 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar bron van inkomsten (2006)

Van alle werknemers in Rotterdam heeft 5% een inkomen dat niet hoger is dan 110% van het sociaal minimum, en behoort daarom volgens de beleidstermen tot de 'werkende armen'. Van alle gepensioneerden heeft rond een kwart een minimuminkomen, terwijl van de uitkeringsgerechtigden (waaronder de bijstandsgerechtigden) driekwart tot de doelgroep van het armoedebeleid behoort. Van alle zelfstandigen heeft ruim 15% een inkomen dat niet hoger is dan 110% WMS.

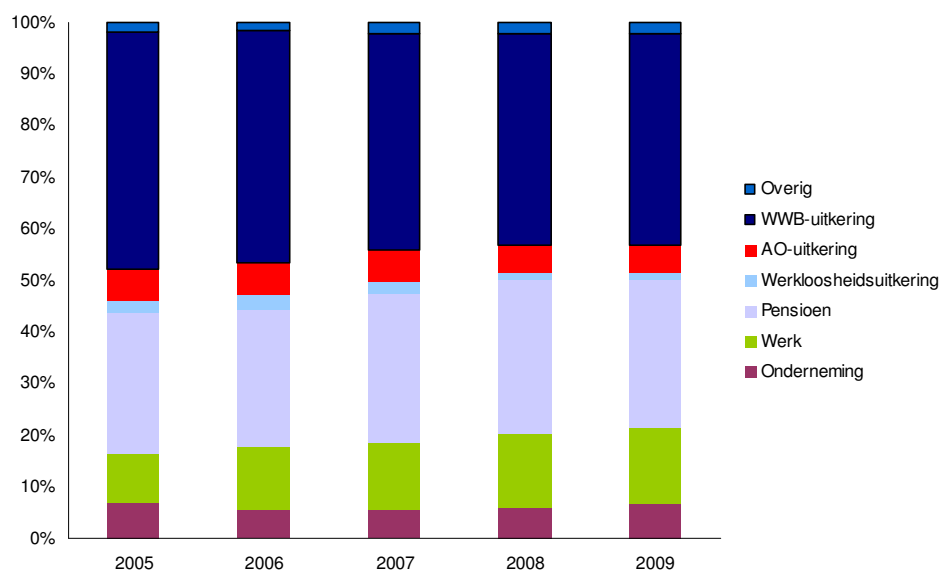
In de periode 2005-2008 nam het aantal gepensioneerden en werkenden binnen de doelgroep van het armoedebeleid toe, terwijl het aantal uitkeringsgerechtigden afnam. Vanaf 2008 zien een stabilisatie bij de werkloosheids- en arbeidsongeschiktheids-uitkeringen, terwijl het aantal bijstandsgerechtigden weer toeneemt. Ook het aantal zelfstandigen in de doelgroep stijgt.

Figuur 3.1.2 Aantal huishoudens in Rotterdam met een inkomen tot 110% WMS naar bron van inkomen (2005-2009)

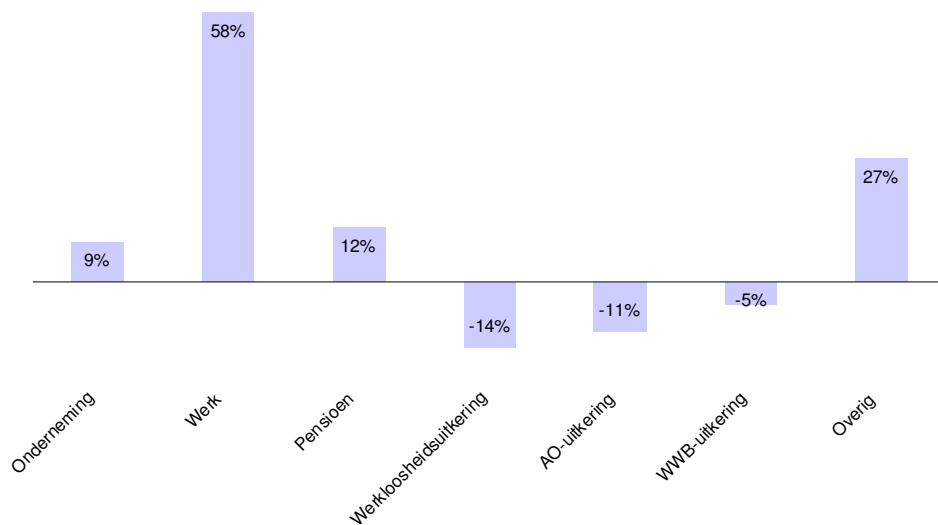
De trend over de hele periode is dat binnen de doelgroep van het armoedebeleid het aandeel ouderen en werkenden toeneemt, terwijl het aandeel uitkeringsgerechtigden, waaronder de WWB-ers, afneemt. De opbouw van de doelgroep naar inkomensbron is weergegeven in de navolgende grafiek.

Figuur 3.1.3 Huishoudens in Rotterdam met een inkomen tot 110% WMS naar bron van inkomen (2005-2009)

De ontwikkeling is nog wat beter te zien in de onderstaande grafiek. Daarin is de getalsmatige ontwikkeling van de verschillende inkomensbronnen binnen de 110%-groep in de periode 2005-2009 weergegeven.

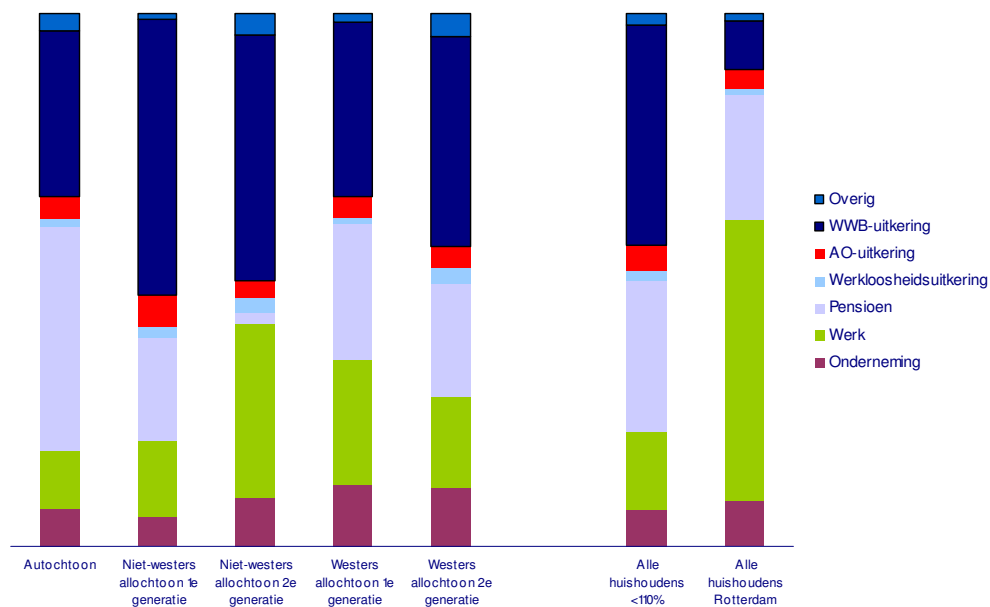
Figuur 3.1.4 Ontwikkeling van het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS naar inkomensbron (2005-2009)

Het aantal werkenden in de groep huishoudens met een inkomen tot 110% steeg in de periode 2005-2009 met bijna 60%. Ook het aantal huishoudens met een onderneming en gepensioneerden steeg, maar in lichtere mate. Het aantal huishoudens met een uitkering daalde juist.

Vergelijken we de bron van inkomsten naar herkomst van het gezinshoofd, dan zien we dat de autochtone groep lage inkomens voor het grootste deel uit gepensioneerden bestaat. Het aandeel inactieven bij de 1e generatie niet-westers allochtonen is vergelijkbaar met dat van de autochtonen, maar hier bestaan de inactieven voor het belangrijkste deel uit bijstandsgerechtigden. Ook bij de 2e generatie niet-westers allochtonen zien we relatief veel bijstandsgerechtigden, maar aan de andere kant ook relatief veel werkenden en zelfstandigen; het leeftijdseffect speelt hierin een belangrijke rol. Over het algemeen is het aandeel lage inkomens met een inkomen uit betaalde arbeid onder allochtonen groter dan onder autochtonen, vooral omdat de lage inkomens onder de autochtonen vooral uit gepensioneerden bestaat.

Figuur 3.1.5 Bron van inkomsten van de huishoudens met een inkomen tot 110%, naar herkomst (2009)

3.2 Gezinstype

Alleenstaanden en eenoudergezinnen zijn in de doelgroep van het armoedebeleid sterk vertegenwoordigd. Meer dan de helft van de minima is alleenstaand, en nog eens 18% is alleenstaand ouder. Paren, met of zonder kinderen, maken het resterende vijfde deel van de doelgroep uit. Alleenstaande ouders (in veruit de meeste gevallen vrouwen) hebben de grootste kans om tot de laagste inkomens te behoren: bijna de helft van alle alleenstaande ouders in Rotterdam maakt deel uit van de doelgroep van het lokale armoedebeleid. Dit geldt voor een derde van alle Rotterdamse alleenstaanden; ook hiervan is een meerderheid (60%) vrouw. Van de paren (met meestal een man als kostwinner) heeft rond de 12% een inkomen dat niet hoger ligt dan 110% WMS. In de volgende tabellen staan de cijfers weergegeven.

Tabel 3.2.1 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en een inkomen daarboven naar gezinssamenstelling, in aantallen (2009)

	<=110%	>110%	Totaal
Alleenstaande man	14.198	44.128	58.326
Alleenstaande vrouw	17.473	43.377	60.850
Paar zonder kinderen	5.280	58.062	63.342
Paar met kinderen	4.667	47.180	51.847
Eenoudergezin man	435	2.703	3.138
Eenoudergezin vrouw	8.867	14.599	23.466
Overig	1.726	10.782	12.508
Totaal	52.646	220.831	273.477

- In de lage inkomens zien we rond de 14.000 alleenstaande mannen, bijna 17.500 alleenstaande vrouwen en nog eens ruim 9.000 alleenstaande vrouwen met kinderen.

.....

Tabel 3.2.2 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en een inkomen daarboven naar gezinssamenstelling, in procenten (2009)

	<=110%	>110%	Totaal
Alleenstaande man	27%	20%	21%
Alleenstaande vrouw	33%	20%	22%
Paar zonder kinderen	10%	26%	23%
Paar met kinderen	9%	21%	19%
Eenoudergezin man	1%	1%	1%
Eenoudergezin vrouw	17%	7%	9%
Overig	3%	5%	5%
Totaal	100%	100%	100%

- Alleenstaande vrouwen vormen precies een derde van de groep lage inkomens in Rotterdam. Alleenstaande mannen vertegenwoordigen ruim een kwart van de doelgroep, en eenoudergezinnen rond een vijfde.

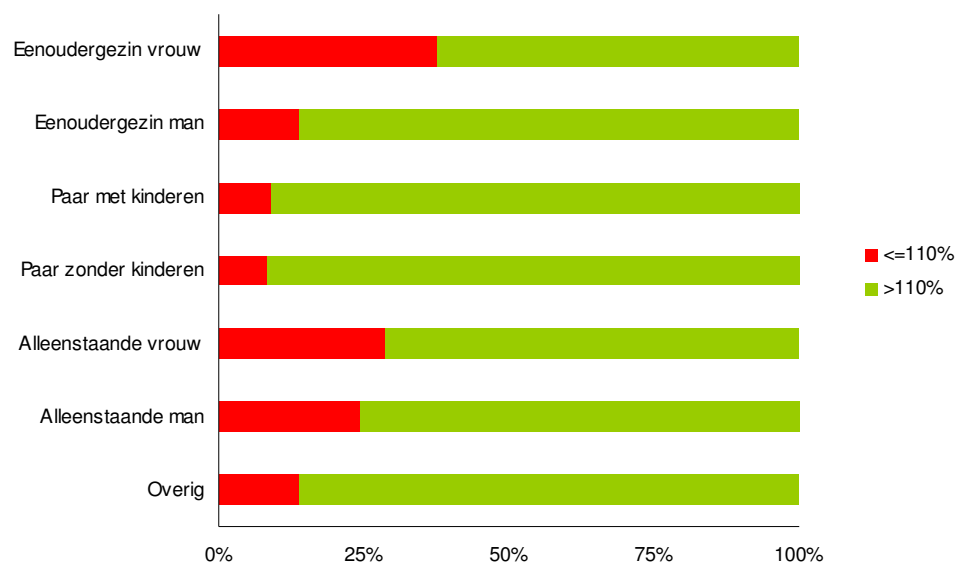
Tabel 3.2.3 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en een inkomen gepercentageerd naar gezinssamenstelling (2009)

	<=110%	>110%	Totaal
Alleenstaande man	24%	76%	100%
Alleenstaande vrouw	29%	71%	100%
Paar zonder kinderen	8%	92%	100%
Paar met kinderen	9%	91%	100%
Eenoudergezin man	14%	86%	100%
Eenoudergezin vrouw	38%	62%	100%
Overig	14%	86%	100%
Totaal	19%	81%	100%

- Van de alleenstaande moeders heeft veruit het grootste aandeel een laag inkomen: bijna 40%. Van de alleenstaande vrouwen zonder kinderen heeft bijna 30% een minimuminkomen; van de alleenstaande mannen bijna een kwart. Van de paren heeft een veel lager percentage een laag inkomen.

In de grafiek hieronder is nog eens duidelijk te zien dat alleenstaanden, al of niet met kinderen, veel vaker een laag inkomen hebben dan paren.

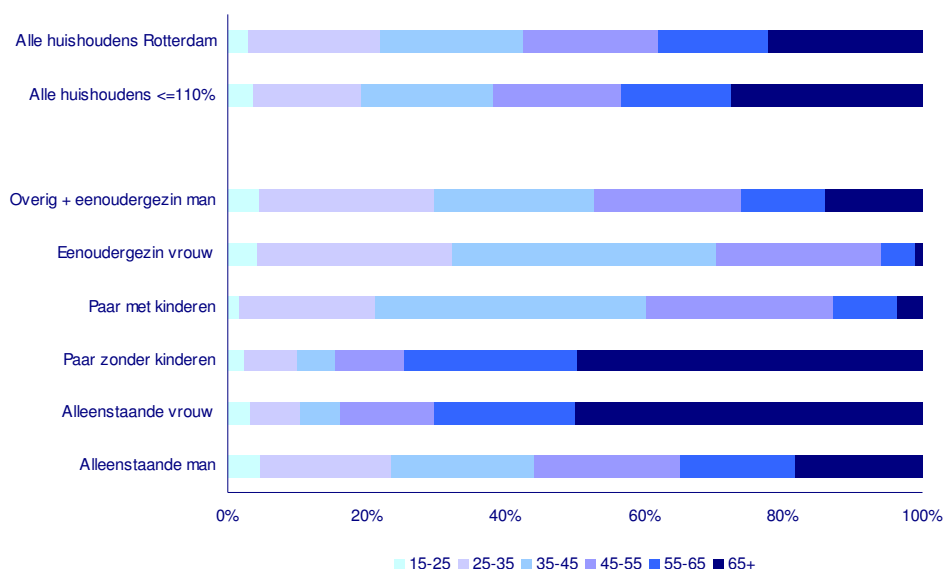
Figuur 3.2.1 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS naar gezinstype

De gezinssamenstelling verschilt nogal naar herkomst. Van de alleenstaande ouders is ruim 60% eerste generatie allochtoon, van de hoofden van de tweeoudergezinnen meer dan 80%. Van de alleenstaanden en paren zonder kinderen is de meerderheid juist autochtoon. Het betekent dat van alle huishoudens met kinderen in de doelgroep van het armoedebelaid 68% het gezinshoofd eerste generatie allochtoon is. Van alle huishoudens zonder kinderen is bijna 60% autochtoon. In figuur 3.2.2 staat een overzicht van de herkomst van het gezinshoofd naar gezinssamenstelling.

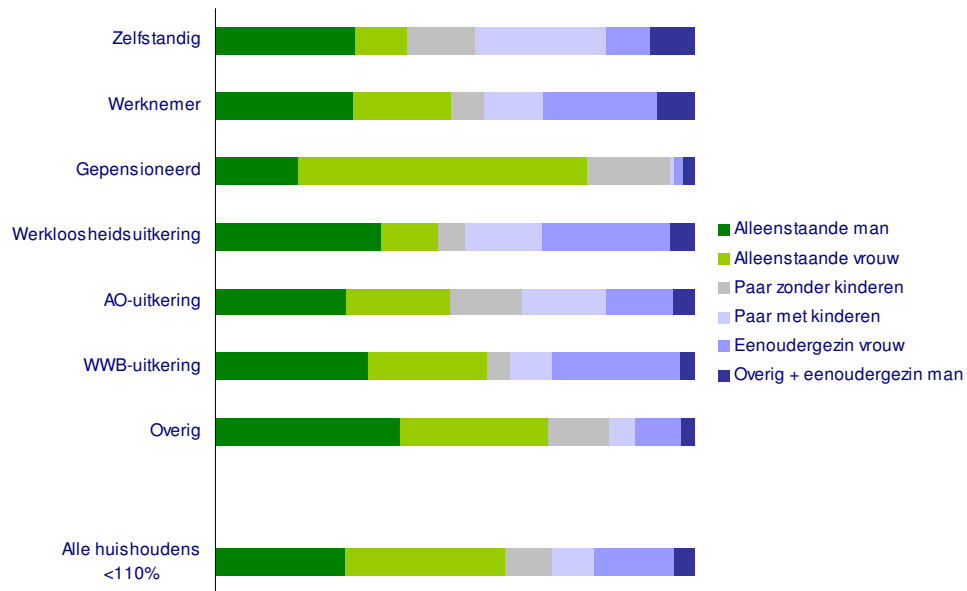
De leeftijdsverdeling bij de verschillende gezinstypen loopt nogal uiteen, zoals in de navolgend grafiek wordt verbeeld. Bij de huishoudens met kinderen hebben we te maken met een relatief jonge groep, waarvan de meerderheid tussen de 25 en 45 jaar oud is. Bij de alleenstaande vrouwen en paren zonder kinderen gaat het vooral om huishoudens waarvan het gezinshoofd 55 jaar of ouder is. De leeftijdsopbouw bij de alleenstaande mannen is gelijkmatiger.

Figuur 3.2.2 Leeftijd van het gezinshoofd naar gezinssamenstelling van de huishoudens met een inkomen tot 110% WMS in Rotterdam (2009)

Bekijken we tenslotte de verdeling van de verschillende gezinstypen over de inkomstenbronnen (zie Figuur 4.3 op de volgende pagina) , dan wordt duidelijk dat onder de zelfstandigen de alleenstaande mannen en ouderparen goed zijn vertegenwoordigd, terwijl alleenstaande ouders onder de zelfstandigen juist veel minder zijn te vinden. Alleenstaande ouders zien we wel relatief vaak bij de werkenden met een inkomen tot 110% WMS. Hoewel dit op basis van dit materiaal niet kan worden nagegaan, gaan we ervan uit dat het in veel gevallen gaat om vrouwen die in deeltijd werken, en hierdoor een laag inkomen verdienen. Ook bij de minima met een werkloosheids- of bijstandsuitkering zijn de alleenstaande moeders goed vertegenwoordigd. De groep gepensioneerden met een minimuminkomen bestaat voor het overgrote deel uit alleenstaande vrouwen. Bij de werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen valt het relatief grote aandeel alleenstaanden op. De groep huishoudens met een bijstandsuitkering bestaat, zoals we eerder zagen, voor een groot deel uit alleenstaanden met of zonder kinderen.

Figuur 3.2.3 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS naar bron van inkomsten, naar gezinstype (Rotterdam 2009)

3.3 Geslacht

Bijna 60% van de gezinshoofden van de doelgroep van het armoedebelid is vrouw. Uit de tabellen hierna wordt duidelijk dat huishoudens met een vrouw aan het hoofd procentueel twee keer zo vaak tot de lage inkomens behoren dan huishoudens met een man als gezinshoofd. Van alle Rotterdamse vrouwen met een zelfstandig huishouden heeft 36% een laag inkomen, tegen 18% van de mannen. Hierbij moet worden aangetekend dat het bij de vrouwen met een laag inkomen in meer dan een derde van de gevallen om 65-plussers gaat, terwijl dit maar bij een kwart van de mannen het geval is. Bij de mannen met een laag inkomen zien we veel vaker zelfstandigen (bijna driekwart van alle zelfstandigen met een laag inkomen is man) en uitkeringsgerechtigden.

In de navolgende tabellen staan de cijfers weergegeven; ernaast staan de belangrijkste bevindingen. Bij paren geldt de meest verdienende als gezinshoofd, en diens geslacht als uitgangspunt.

Tabel 3.3.1 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en een inkomen daarboven naar geslacht

	<=110%	>110%	Totaal
Man	24.580	152.073	176.653
Vrouw	26.340	57.976	84.316
	1.726	10.782	12.508
Totaal	52.646	220.831	273.477

- In de doelgroep van het armoedebelief zijn rond de 25.000 mannen te vinden en rond de 26.000 vrouwen.

• • • • •

Tabel 3.3.2 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS in een inkomen daarboven naar geslacht, in procenten

	<=110%	>110%	Totaal
Man	47%	69%	65%
Vrouw	50%	26%	31%
Onbekend	3%	5%	5%
Totaal	100%	100%	100%

- In de groep met een inkomen tot 110% zijn vrouwen sterk oververtegenwoordigd.

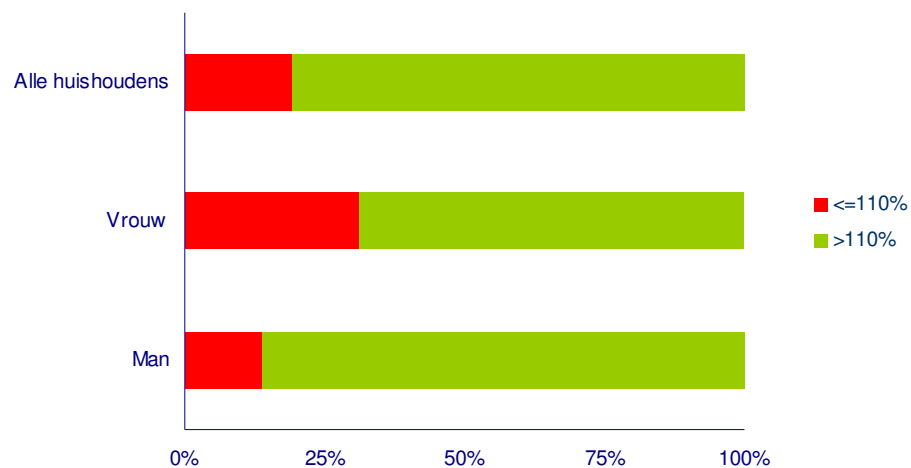
Tabel 3.3.3 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en een inkomen daarboven, gepercenteerd naar geslacht

	<=110%	>110%	Totaal
Man	14%	86%	100%
Vrouw	31%	69%	100%
Onbekend	14%	86%	100%
Totaal	19%	81%	100%

- Huishoudens met een vrouw aan het hoofd hebben ruim twee keer zo vaak een inkomen dat niet hoger is dan 110% WMS dan de huishoudens met een man aan het hoofd; bijna een derde van alle huishoudens met een vrouw als gezinshoofd verdient niet meer dan 110% WMS.

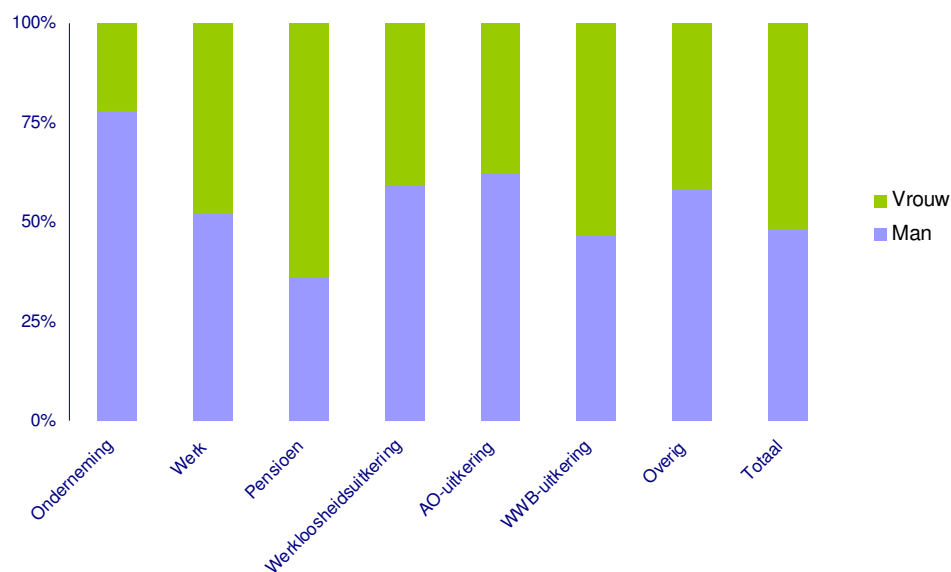
Vrouwen hebben het als gezinshoofd dus duidelijk moeilijker om aan een laag inkomen te ontsnappen dan mannen. Eerder maakten we de aantekening dat veel van de vrouwen met een laag inkomen alleenstaand 65-plusser zijn, blijkbaar zonder of met een klein pensioen. In de onderstaande figuur staat het aandeel lage inkomens per geslacht van het gezinshoofd nogmaals weergegeven.

Figuur 3.3.1 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar het geslacht van het gezinshoofd

Bekijken we de verschillende bronnen van inkomsten in de doelgroep, dan blijkt dat onder de zelfstandigen en uitkeringsgerechtigden met een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering mannen zijn oververtegenwoordigd. Bij de gepensioneerden, bijstandsgerechtigden en werkenden zijn juist de vrouwen sterker vertegenwoordigd.

Figuur 3.3.2 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS naar bron van inkomsten, naar het geslacht van het gezinshoofd

3.4 Kinderen

In de huishoudens met een laag inkomen sprake leven rond de 28.000 kinderen; dat is een kwart van alle thuiswonende kinderen in Rotterdam. In de navolgende tabellen worden de aantallen en percentages weergegeven, met een toelichting ernaast.

Tabel 3.4.1 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WML en een Inkomen daarboven, naar aantal kinderen

	<=110%	>110%	Totaal
0	37.302	147.696	184.998
1	7.310	35.522	42.832
2	4.720	25.991	30.711
3	2.128	8.212	10.340
4	806	2.299	3.105
5	264	809	1.073
6+	117	301	418
Alle huishoudens	52.647	220.830	273.477
Huishoudens met kinderen	15.345	73.134	88.479
- als percentage van alle hh	29%	33%	32%
Totaal aantal kinderen	28.380	127.187	155.567
Gemiddeld aantal kinderen per hh	1,9	1,7	1,8
Verdeling kinderen (%)	18%	82%	100%

- Het aandeel huishoudens met kinderen ligt in de groep huishoudens met een bovenminimaal inkomen iets hoger dan in de groep met een inkomen tot 110% WMS.
- Het gemiddeld aantal kinderen is in de groep huishoudens met een minimuminkomen iets hoger dan in de groep huishoudens met een inkomen boven 110% WMS.

• • • • •

Tabel 3.4.2 Kinderen in de huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en een inkomen daarboven, In procenten

Aantal kinderen	<=110%	>110%	Totaal
1	14%	16%	16%
2	9%	12%	11%
3	4%	4%	4%
4	2%	1%	1%
5	1%	0%	0%
6 en meer	0%	0%	0%
Totaal	29%	33%	32%

- Rond 30% van de minimahuishoudens heeft één tot drie kinderen. Rond de drie procent heeft vier kinderen of meer. Bij de huishoudens met een bovenminimaal inkomen bedraagt dan aandeel een procent.

Tabel 3.4.3 Kinderen in de huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en daarboven, gepercenteerd naar aantal

	<=110%	>110%	Totaal
Aantal kinderen:			
0	19%	81%	100%
1	17%	83%	100%
2	15%	85%	100%
3	21%	79%	100%
4	26%	74%	100%
5	25%	75%	100%
6 en meer	28%	72%	100%
Totaal	18%	82%	100%

- Van de huishoudens zonder kinderen behoort precies 18% tot de lage inkomens. Huishoudens met drie of meer kinderen behoren bovengemiddeld vaak tot de doelgroep van het armoedebeleid.

Bron: CBS, Regionaal Inkomensonderzoek 2006, bewerking COS/SWA

In de navolgende tabel staat per deelgemeente een overzicht van het aantal personen met een inkomen in de doelgroep van het armoedebeleid, alsmede het aantal kinderen tot 18 jaar onder deze personen.

Tabel 3.4.4 Aantal personen met een inkomen tot 110% WMS, en een schatting van het aantal kinderen onder deze personen (2009)

	Aantal leden huishouden	Schatting aantal kinderen
Rotterdam Centrum	4.715	1.143
Delfshaven	15.870	5.265
Overschie	1.899	493
Noord	8.255	2.412
Hillegersberg-Schiebroek	3.908	1.028
Kralingen-Crooswijk	8.458	2.492
Feijenoord	15.132	4.992
IJsselmonde	8.696	3.003
Pernis	241	81
Prins Alexander	8.895	2.100
Charlois	11.763	3.895
Hoogvliet	3.366	1.016
Hoek van Holland	812	275
Rozenburg	702	214
Totaal	92.710	28.408

- Het totaal aantal personen met een inkomen WMS bedraagt rond de 93.000. Hiervan is ruim 28.000 kind tot 18 jaar.

3.5 Leeftijd

Bijna de helft (46%) van de hoofden van de huishoudens met inkomen tot 110% WMS is 55 jaar of ouder, terwijl dit aandeel bij de huishoudens met een inkomen daarboven 36% bedraagt. Van alle Rotterdamse 65-plussers heeft een derde een inkomen dat niet hoger ligt dan 110% WMS. In de navolgende tabellen staat een cijfermatig overzicht van de leeftijdsverdeling van de hoofden van de huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en daarboven.

Tabel 3.5.1 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar leeftijdsklasse

	<110%	>=110%	Alle huishoudens
15-25	1.889	6.054	7.943
25-35	8.275	44.105	52.380
35-45	9.933	45.973	55.906
45-55	9.686	43.419	53.105
55-65	8.310	34.855	43.165
65-75	7.325	22.237	29.562
75+	7.227	24.188	31.415
Totaal	52.645	220.831	273.476

.....

Tabel 3.5.2 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar leeftijdsklasse, in procenten

	<110%	>=110%	Alle huishoudens
15-25	4%	3%	3%
25-35	16%	20%	19%
35-45	19%	21%	20%
45-55	18%	20%	19%
55-65	16%	16%	16%
65-75	14%	10%	11%
75+	14%	11%	11%
Totaal	100%	100%	100%

- In absolute aantallen zijn de leeftijdsklassen van de gezinshoofden van de huishoudens met een laag inkomen gelijkelijk verdeeld: vanaf 25 jaar bestaat elke klasse uit rond de tienduizend huishoudens.

- Verhoudingsgewijs zijn 65-plussers oververtegenwoordigd in de doelgroep. De groep huishoudens met een minimuminkomen bestaat voor bijna een derde uit 65-plussers, terwijl 20% van de gezinshoofden van de bovenminimale huishoudens is gepensioneerd.

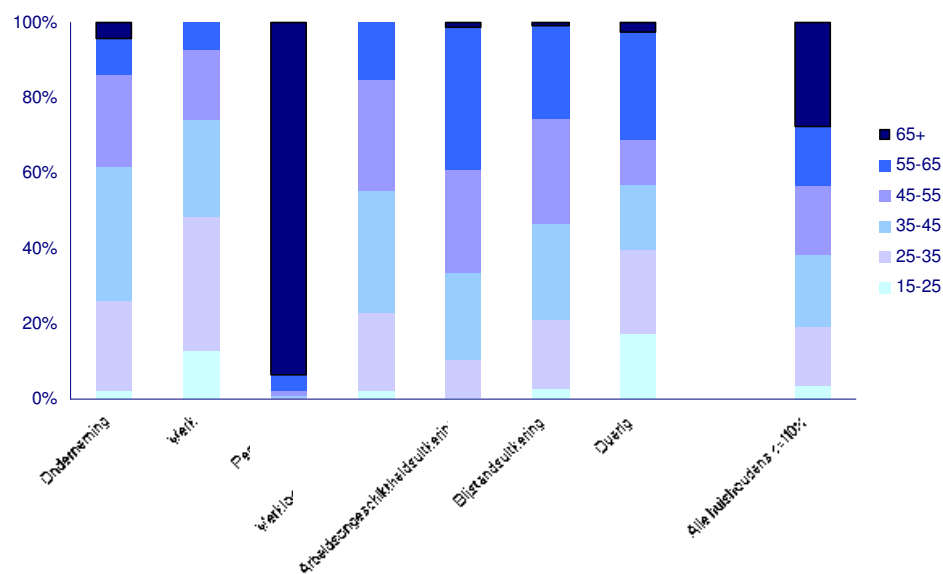
Tabel 3.5.3 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, gepercenteerd naar leeftijdsklasse

	<110%	>=110%	Alle huishoudens
15-25	24%	76%	100%
25-35	16%	84%	100%
35-45	18%	82%	100%
45-55	18%	82%	100%
55-65	19%	81%	100%
65-75	25%	75%	100%
75+	23%	77%	100%
Totaal	19%	81%	100%

- Van alle Rotterdammers in de leeftijd van 15 tot 25 jaar maakt rond een kwart deel uit van de doelgroep van het armoedebelid. Dit geldt ook voor alle Rotterdammers van 65 jaar en ouder.

In figuur 3.5.1 staat de leeftijdsopbouw per sociaaleconomische categorie weergegeven van de groep huishoudens met een minimuminkomen. Daarin is te zien dat de zelfstandigen en betaald werkenden binnen de doelgroep tegelijkertijd de jongste groepen zijn. In de groep huishoudens met een arbeidsongeschiktheidsuitkering zien we verreweg het grootste aandeel 55- tot 65-jarigen. Uiteraard vormen de gepensioneerden de oudste groep, terwijl het aandeel werkenden in de hoogste leeftijdsklassen van de beroepsbevolking juist afneemt. Het aandeel zelfstandigen is in de leeftijdsklassen van 25 tot 65 jaar redelijk stabiel. Uiteraard ontvangt het overgrote deel van de 65-plussers een pensioen.

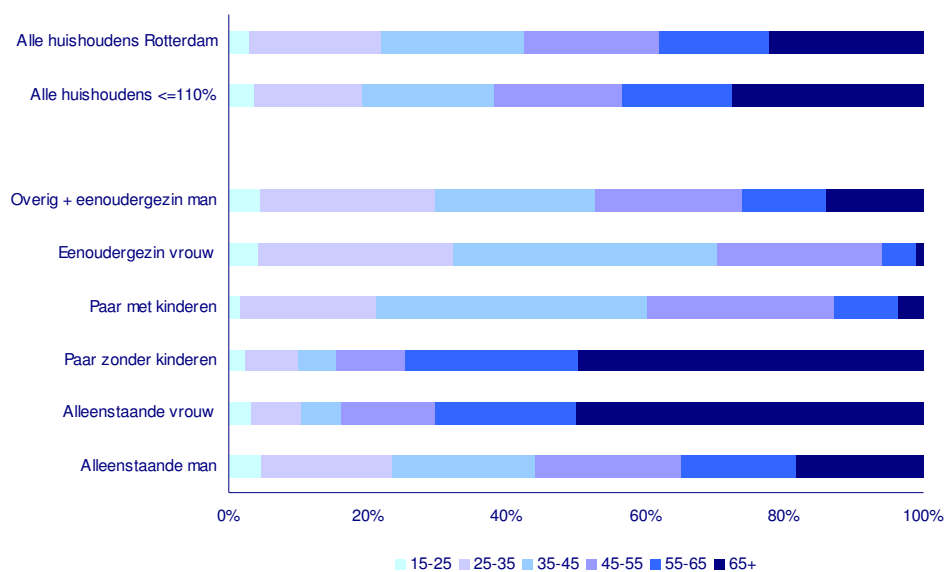
Figuur 3.5.1 Leeftijdopbouw van de huishoudens met een inkomen tot 110% WMS naar sociaal-economische categorie

In figuur 3.5.2 staat een overzicht van het gezinstype per leeftijdsklasse.

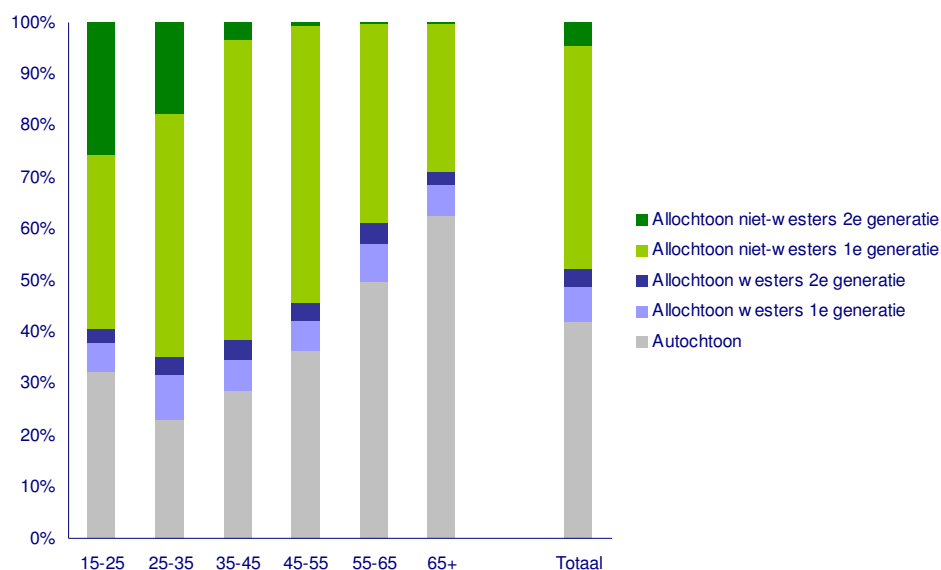
We zagen eerder dat alleenstaande vrouwen de grootste groep vormen in de doelgroep; daarna volgen de alleenstaande mannen en de eenoudergezinnen (in de meeste gevallen vrouwen). Vanaf 55 jaar vormen de alleenstaande vrouwen zonder thuiswonende kinderen het grootste aandeel binnen de doelgroep. In de leeftijdsklassen van 25 tot 45 jaar vormen de alleenstaande moeders de grootste groep.

Figuur 3.5.2 Gezinstype per leeftijdsklasse van de huishoudens met een inkomen tot 110% WMS in Rotterdam

In figuur 3.5.3 staat de herkomst van de gezinshoofden in de doelgroep weergegeven. Daarin is te zien dat de doelgroep tot 35 jaar voor het grootste deel bestaat uit tweede generatie allochtonen. In de leeftijdsklassen van 35 tot 55 jaar is er een oververtegenwoordiging van eerste generatie allochtonen. De autochtonen vormen de meerderheid in de leeftijdsklassen vanaf 65 jaar.

Figuur 3.5.3 **Herkomst per leeftijdsklasse van de huishoudens met een inkomen tot 110% WMS in Rotterdam**

3.6 **Herkomst**

In de voorgaande paragrafen kwam al aan de orde dat in de groep lage inkomens allochtonen zijn oververtegenwoordigd. De groep inkomens tot 110% WMS bestaat voor meer dan de helft uit allochtonen, terwijl de groep inkomens daarboven voor een meerderheid uit autochtonen bestaat. In de navolgende tabellen staan de betreffende cijfers weergegeven.

Tabel 3.6.1 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar herkomst

	<=110%	>110%	Totaal
Autochtoon	22.104	142.109	164.213
All. westers 1e gen.	3.518	13.195	16.713
All. westers 2e gen.	1.768	11.002	12.770
All. niet-westers 1e gen.	22.870	45.301	68.171
All. niet-westers 2e gen.	2.385	9.224	11.609
Totaal	52.645	220.831	273.476

- De twee grootste categorieën worden gevormd door de autochtonen en de niet-westerse allochtonen van de eerste generatie; zij vormen elk rond de 22.000 huishoudens

Tabel 3.6.2 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar herkomst, in procenten

	<=110%	>110%	Totaal
Autochtoon	42%	64%	60%
All. westers 1e gen.	7%	6%	6%
All. westers 2e gen.	3%	5%	5%
All. niet-westers 1e gen.	43%	21%	25%
All. niet-westers 2e gen.	5%	4%	4%
Totaal	100%	100%	100%

- De autochtonen en de niet-westerse allochtonen van de eerste generatie vormen 85% van de doelgroep van het armoedebeleid. De laatste groep is onder de huishoudens met een inkomen tot 110% sterk oververtegenwoordigd.

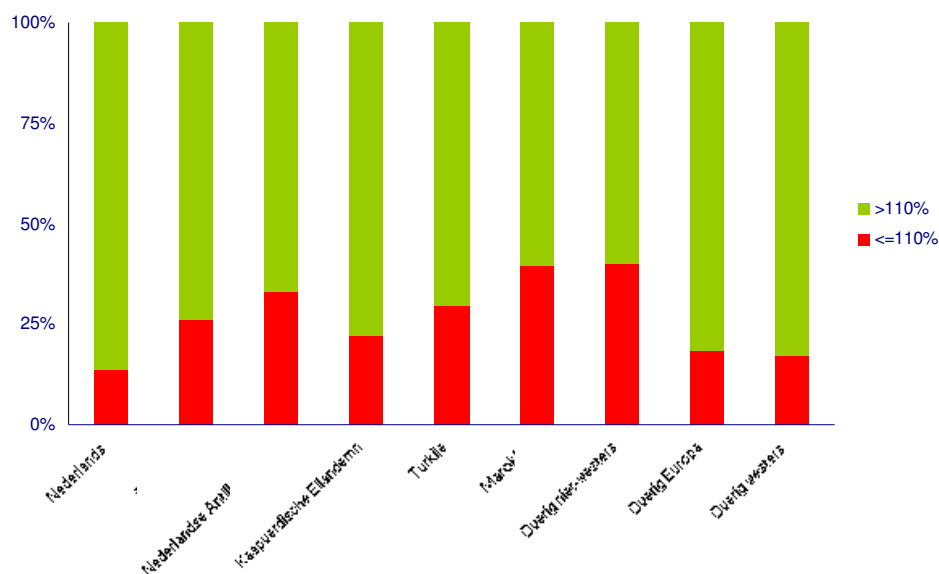
Tabel 3.6.3 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, gepercenteerd naar herkomst

	<=110%	>110%	Totaal
Autochtoon	13%	87%	100%
All. westers 1e gen.	21%	79%	100%
All. westers 2e gen.	14%	86%	100%
All. niet-westers 1e gen.	34%	66%	100%
All. niet-westers 2e gen.	21%	79%	100%
Totaal	19%	81%	100%

- Ruim een derde van de niet-westers allochtonen van de eerste generatie behoort tot de doelgroep van het armoedebeleid. Van de autochtonen bedraagt het aandeel 13%.

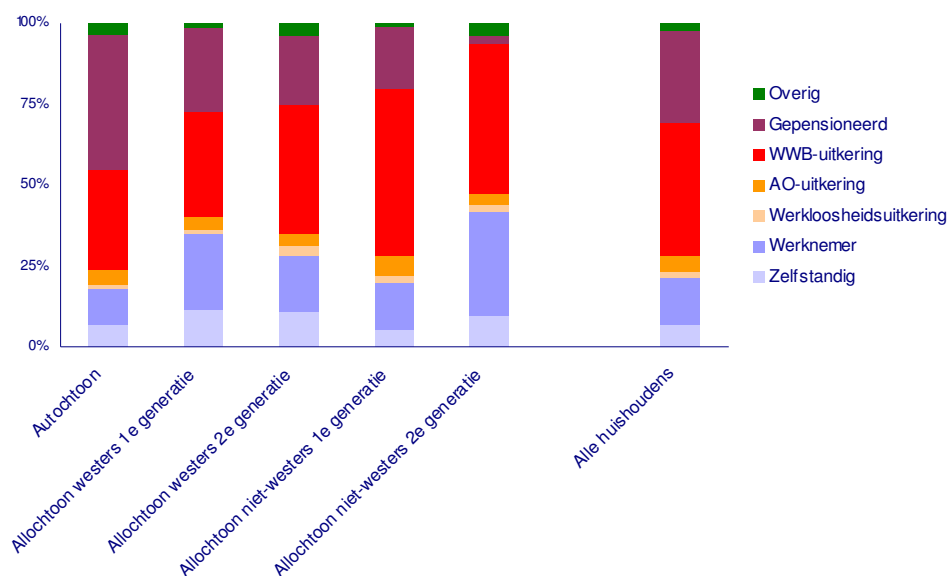
In de navolgende figuur zijn de belangrijkste herkomstlanden weergegeven en het percentage huishoudens dat een inkomen tot dan wel boven 110% WMS heeft. Onder de Rotterdammers van Marokkaanse origine of andere niet-westerse origine is het aandeel huishoudens dat behoort tot de doelgroep van het armoedebeleid het hoogst, gevolgd door de Rotterdammers van Antilliaanse en Surinaamse herkomst.

Figuur 3.6.1 Herkomst van het gezinshoofd van de groep huishoudens tot 110% WMS en de groep huishoudens met een inkomen daarboven in Rotterdam

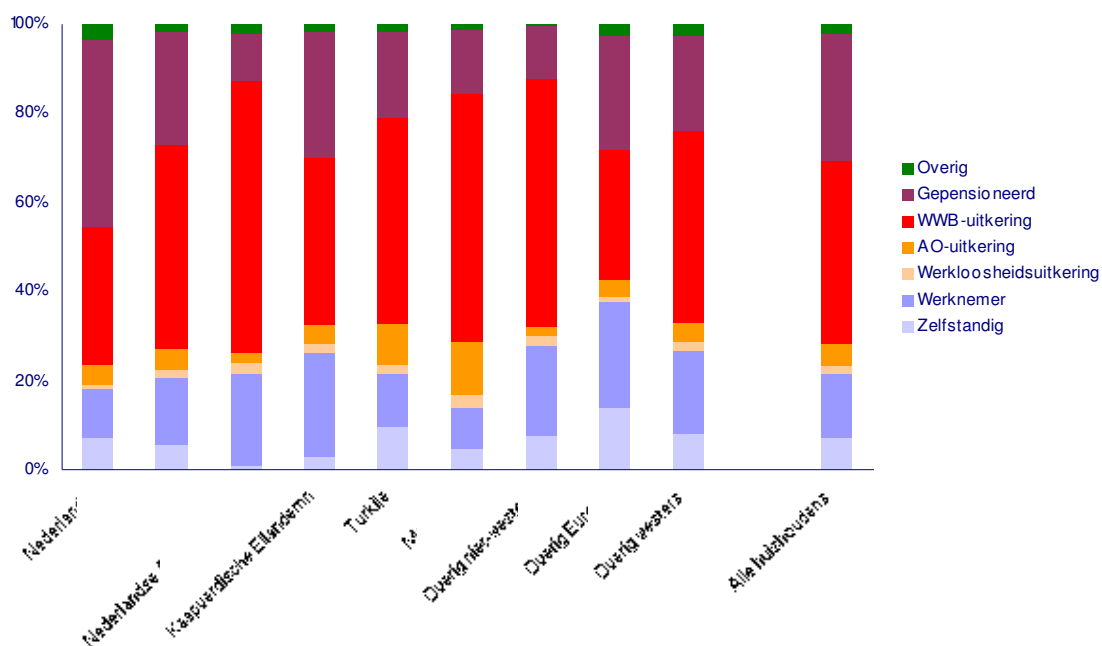
Meer dan 60% van de eerste generatie allochtonen met een laag inkomen is afhankelijk van een uitkering, terwijl nog eens 15% een pensioen geniet. Dat betekent dat driekwart van deze groep geen betaald werk heeft. Van de tweede generatie allochtonen is het aandeel huishoudens zonder betaald werk rond de tien procentpunt kleiner, en het aantal betaald werkenden juist tien procentpunt groter. Dat heeft mede te maken met de leeftijdsopbouw van beide groepen: in de tweede generatie allochtonen vinden we uiteraard verhoudingsgewijs veel meer jongeren. Bij de autochtonen met een laag inkomen is het aandeel niet betaald werkenden het grootst: bijna 80%. Dit komt door het relatief grote aandeel gepensioneerden in de groep met een inkomen tot 110% WMS. In figuur 3.6.2 staat een overzicht van de herkomst van de gezinshoofden naar sociaal-economische categorie.

Figuur 3.6.2 Huishoudens in Rotterdam met een inkomen tot 110% WMS naar herkomst en sociaaleconomische categorie

Duidelijk is te zien dat onder de autochtonen met een laag inkomen het aandeel inactieven het hoogst is, en vergelijkbaar met dat van de eerste generatie allochtonen. Bij de autochtonen hebben we echter veel vaker met 65-plussers te maken, en bij de allochtonen met bijstandsgerechtigden. Het aandeel actieven onder de lage inkomens is veruit het hoogst bij de tweede generatie allochtonen van niet-westerse herkomst. In de onderstaande figuur staat hetzelfde onderwerp, maar nu uitgewerkt naar de belangrijkste herkomstlanden. Opvallend is het grote aandeel zelfstandigen met een laag inkomen onder de allochtonen uit andere Europese landen en Turkije. Het aandeel werknemers in loondienst is veruit het grootst bij de allochtonen uit andere Europese landen, de Kaapverdische Eilanden, de Antillen en de overige niet-westerse landen. De bijstandsdichtheid is met name hoog onder de Rotterdammers van Antilliaanse, Turkse, Marokkaanse en andere niet-westerse origine.

Figuur 3.6.3 Huishoudens in Rotterdam met een inkomen tot 110% WMS naar herkomstland en sociaaleconomische categorie

3.7 Buurt en deelgemeente

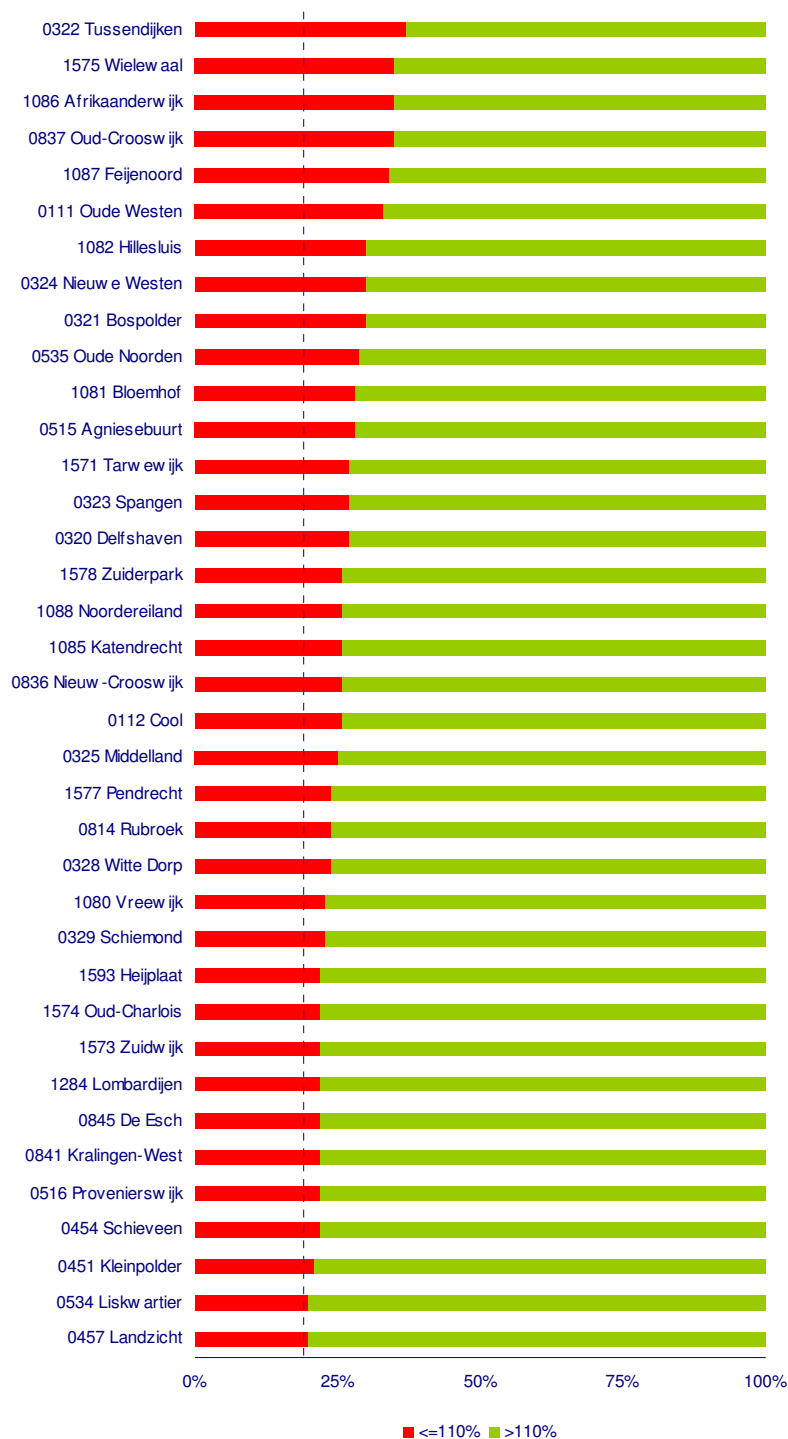
In de navolgende tabel staat het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven naar CBS-buurt. Bij buurten waarin in één van de groepen 70 of minder huishoudens voorkomen, zijn om anonimiteitsredenen de aantallen van de beide inkomensklassen weggelaten. Wel is het totale aantal inwoners van de buurt weergegeven.

Tabel 3.7.1 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, naar CBS-buurt

CBS-buurt	<=110%	>110%	Totaal	CBS-buurt	<=110%	>110%	Totaal
110 Stadsdriehoek	796	6.241	7.037	1079 Kop van Z.-Entr.	597	2896	3493
0111 Oude Westen	1.444	2.986	4.430	1080 Vreewijk	1561	5225	6786
0112 Cool	578	1.670	2.248	1081 Bloemhof	1494	3818	5312
0113 C.S. kwartier	<70		396	1082 Hillesluis	1260	2944	4204
0117 Kop van Zuid	<70		419	1085 Katendrecht	447	1290	1737
0118 Nieuwe Werk	<70		732	1086 Afrikaanderwijk	1216	2219	3435
0119 Dijkzigt	<70		238	110 Stadsdriehoek	796	6241	7037
0320 Delfshaven	721	1.948	2.669	0111 Oude Westen	1444	2986	4430
0321 Bospolder	861	2.022	2.883	1087 Feijenoord	1007	1958	2965
0322 Tussendijken	1.069	1.798	2.867	1088 Noordereiland	445	1285	1730
0323 Spangen	1.043	2.783	3.826	1283 Oud-IJsselmonde	253	2370	2623
0324 Nieuwe Westen	2.448	5.632	8.080	1284 Lombardijen	1362	4896	6258
0325 Middelland	1.194	3.576	4.770	1289 Gr-IJsselmonde	2182	10960	13142
0327 Oud-Mathenesse	555	2.827	3.382	1290 Beverwaard	912	3908	4820
0328 Witte Dorp	<70		242	1391 Pernis	135	1.800	1.935
0329 Schiemond	464	1.572	2.036	1444 's-Gravenland	197	2.866	3.063
0451 Kleinpolder	734	2.756	3.490	1446 Kralingse Veer	<70		647
0454 Schieveen	<70		115	1448 Prinsenland	700	4.130	4.830
0455 Zestienhoven	<70		326	1449 Het Lage Land	780	4.487	5.267
0456 Overschie	332	2.584	2.916	1463 Ommoord	1.604	10.161	11.765
0457 Landzicht	<70		246	1466 Zevenkamp	1.143	6.038	7.181
0515 Agniesebuurt	491	1.278	1.769	1467 Oosterflank	940	4.340	5.280
0516 Provenierswijk	451	1.566	2.017	1468 Nesselande	230	3.310	3.540
0531 Bergpolder	559	3.460	4.019	1571 Tarwewijk	1.345	3.616	4.961
0532 Blijdorp	474	4.888	5.362	1572 Carnisse	830	4.409	5.239
0534 Liskwartier	650	2.655	3.305	1573 Zuidwijk	1.356	4.719	6.075
0535 Oude Noorden	2.183	5.284	7.467	1574 Oud-Charlois	1.311	4.696	6.007
0660 Schiebroek	1.340	6.040	7.380	1575 Wielewaal	177	334	511
0661 Hillegersberg-Z	300	3.259	3.559	1576 Zuidplein	<70		613
0662 Hillegersberg-N	465	3.000	3.465	1577 Pendrecht	1.244	3.984	5.228
0664 Terbregge	96	1.288	1.384	1578 Zuiderpark	179	522	701
0665 Molenlaankwartier	165	2.992	3.157	1593 Heijlplaat	146	524	670
0814 Rubroek	938	2.910	3.848	1692 Hoogvliet-N	801	4.818	5.619
0836 Nieuw-Crooswijk	291	845	1.136	1699 Hoogvliet-Z	1.211	8.418	9.629
0837 Oud-Crooswijk	1.210	2.292	3.502	1701 Strand en Duin	<70		444
0841 Kralingen-West	1.529	5.405	6.934	1702 Dorp	451	3.405	3.856
0842 Kralingen-Oost	190	2.438	2.628	2704 Rozenburg	390	5.062	5.452
0843 Kralingse Bos	<70		55	Overig en onbekend	158	181	
0845 De Esch	490	1.692	2.182				
0847 Struisenburg	212	1.548	1.760	Totaal	52.645	220.831	273.476

In de onderstaande figuur is het aandeel huishoudens met een inkomen tot 110% WMS per buurt weergegeven. De figuur is gesorteerd: de buurt met het hoogste aandeel lage inkomens staat bovenaan.

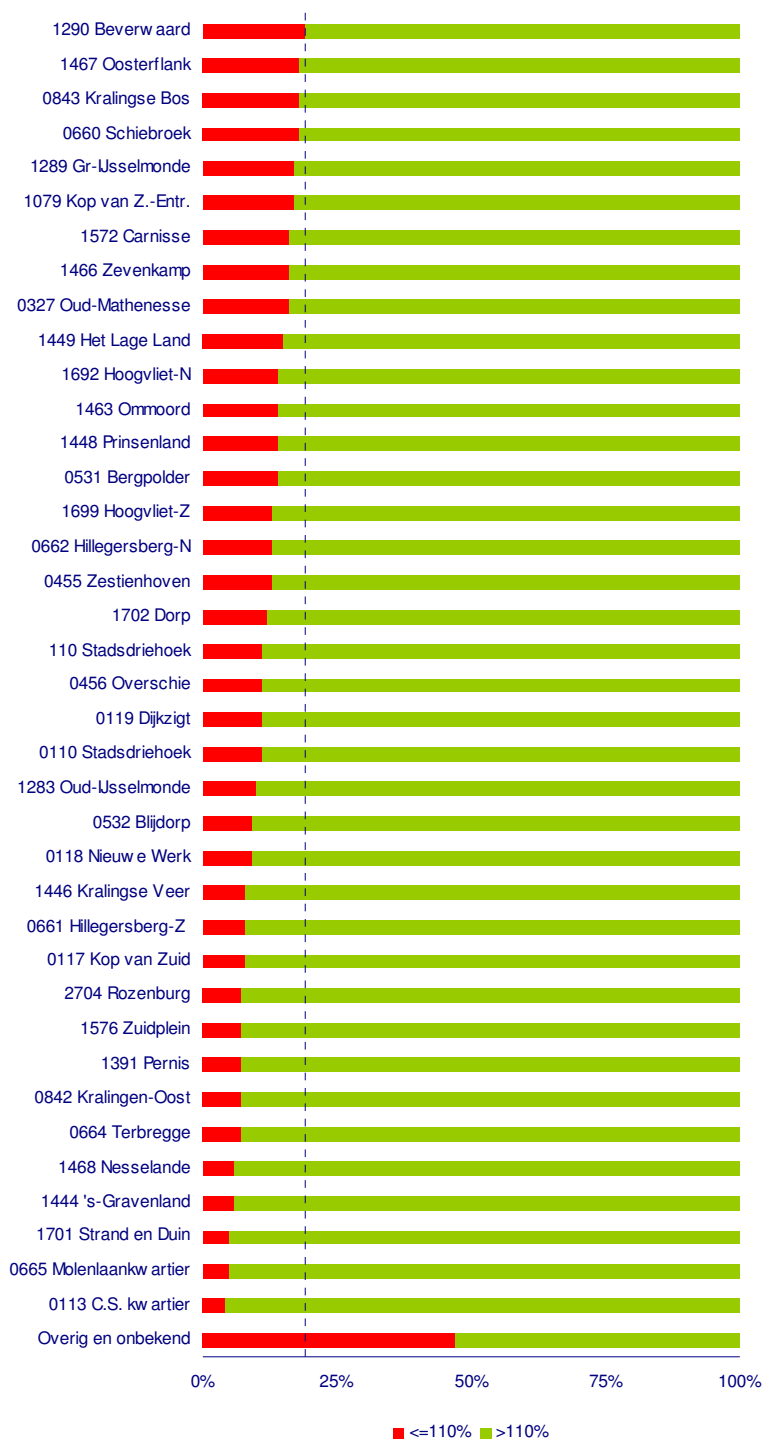
Figuur 3.7.1 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS, en met een inkomen daarboven, gepercenteerd naar CBS-buurt

- In de Afrikaanderwijk, Tussendijken, Feijenoord en Schiemond bedraagt het aandeel huishoudens met een minimum-inkomen 40% of meer.

Figuur 3.7.1 (vervolg)

Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS, en met een inkomen daarboven, gepercenteerd naar CBS-buurt

Bekijken we de verdeling van de huishoudens met een laag inkomen en met een inkomen daarboven per deelgemeente, dan zien we dat in Feijenoord, Delfshaven en Charlois veruit de meeste lage inkomens wonen. Ook in Prins Alexander, Kralingen-Crooswijk, Noord en IJsselmonde vinden we relatief veel huishoudens met een inkomen tot 110% WMS.

Tabel 3.7.2 Aantal huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven naar deelgemeente

	<=110%	>110%	Totaal
Delfshaven	8.414	22.342	30.756
Feijenoord	8.027	21.636	29.663
Charlois	6.631	23.375	30.006
Prins Alexander	5.647	35.927	41.574
Kralingen-Crooswijk	4.870	17.174	22.044
Noord	4.812	19.154	23.966
IJsselmonde	4.708	22.134	26.842
Centrum	2.960	12.543	15.503
H'berg-Schiebroek	2.367	16.578	18.945
Hoogvliet	2.011	13.236	15.247
Overschie	1.185	5.926	7.111
Hoek van Holland	477	3.843	4.320
Rozenburg	390	5.062	5.452
Pernis	135	1.800	1.935
Overig/onbekend	14	103	117
Totaal	52.648	220.833	273.481

- Van de huishoudens met een inkomen tot 110% van het minimum wonen de meeste in Delfshaven, Feijenoord, Charlois en Prins Alexander.

Tabel 3.7.3 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven naar deelgemeente in procenten

	<=110%	>110%	Totaal
Delfshaven	16%	10%	11%
Feijenoord	15%	10%	11%
Charlois	13%	11%	11%
Prins Alexander	11%	16%	15%
Noord	9%	9%	9%
Kralingen-Crooswijk	9%	8%	8%
IJsselmonde	9%	10%	10%
Centrum	6%	6%	6%
H'berg-Schiebroek	4%	8%	7%
Hoogvliet	4%	6%	6%
Overschie	2%	3%	3%
Hoek van Holland	1%	2%	2%
Rozenburg	1%	2%	2%
Pernis	0%	1%	1%
Overig/onbekend	0%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%

- Rond 30% van alle huishoudens in de doelgroep woont in de deelgemeenten Feijenoord en Delfshaven.
- Nog eens rond een kwart is te vinden in Prins Alexander en Charlois.

In de navolgende tabel is te zien welk aandeel van de huishoudens in de verschillende deelgemeenten tot de doelgroep van het armoedebeleid behoort. De tabel is gesorteerd, zodat de deelgemeenten met het grootste aandeel lage inkomens bovenaan staan.

Tabel 3.7.4 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, gepercenteerd naar deelgemeente

	<=110%	>110%	Totaal
Delfshaven	27%	73%	100%
Feijenoord	27%	73%	100%
Kralingen-Crooswijk	22%	78%	100%
Charlois	22%	78%	100%
Noord	20%	80%	100%
Centrum	19%	81%	100%
IJsselmonde	18%	82%	100%
Overschie	17%	83%	100%
Prins Alexander	14%	86%	100%
Hoogvliet	13%	87%	100%
H'berg-Schiebroek	12%	88%	100%
Hoek van Holland	11%	89%	100%
Pernis	7%	93%	100%
Rozenburg	7%	93%	100%
Overig/onbekend	12%	88%	100%
Totaal	19%	81%	100%

- De grootste concentratie van huishoudens met een minimuminkomen is te zien in de deelgemeenten Delfshaven en Feijenoord. Hier heeft ruim een kwart van de huishoudens een inkomen tot 110% WMS.
- Ook in Kralingen-Crooswijk, Charlois en Noord ligt het aandeel minimumhuishoudens boven het stadsgemiddelde.
- Hoewel het absolute aantal huishoudens met een laag inkomen in Prins Alexander vrij hoog is, is de concentratie van huishoudens met een laag inkomen in deze deelgemeente relatief laag.

In de grafiek op de volgende pagina is de concentratie van lage inkomens in de deelgemeenten nog eens verbeeld. De stippellijn geeft het gemiddelde aandeel van de huishoudens met een laag inkomen in de hele stad weer. Daardoor is duidelijk te zien dat de deelgemeenten Feijenoord, Delfshaven, Charlois en Kralingen-Crooswijk een bovengemiddeld aandeel lage inkomens herbergen.

Figuur 3.7.2 Huishoudens met een inkomen tot 110% WMS en met een inkomen daarboven, gepercenteerd naar deelgemeente

